

Gal. 9. 0. a
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΠΕΡΙ
ΚΟΣΜΟΥ,
ΠΡΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

K
ARISTOTELIS
DE
MUNDO
LIBER, AD
ALEXANDRUM.
CUM VERSIONE LATINA
GULIELMI BUDAEI.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
Excudebat R. FOULIS, ACADEMIAE Typographus,
MDCCXLV.

8

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

Π Ε Ρ Ι

Κ Ο Σ Μ Ο Υ,

Π Ρ Ο Σ Α Λ Ε Ξ Α Ν Δ Ρ Ο Ν .

ΠΟΛΛΑΚΙΣ μὲν ἔμοι γε θεϊ-
ὄν τι καὶ δαιμόνιον ὄντως χρῆμα, ὧ
Αλέξανδρε, ἡ φιλοσοφία ἔδοξεν εἶναι· μά-
λιστα δὲ, ἐν οἷς μόνη διαραμμένη πρὸς τὴν
τῶν ὄντων θέαν, ἐσπούδασε γινῶναι τὴν
ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν. καὶ τῶν ἄλλων ταύ-
της ἀποσάντων, διὰ τὸ ὕψος καὶ τὸ μέγε-
θος, αὕτη τὸ πρᾶγμα ἔκ' ἔδιδεν, ἐδ' αὐ-
τὴν τῶν καλλίστων ἀπηξίωσεν, ἀλλὰ καὶ
συγγενεσάτην ἑαυτῇ, καὶ μάλιστα πρέπου-
σαν ἐνόμισεν εἶναι τὴν ἐκείνων μάθησιν.
ἐπειδὴ γὰρ ἔχ' οἷόν τε ἦν τῷ σώματι εἰς
Α τὸν

2 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

τὸν ἑράνιον ἀφικέσθαι τόπον, καὶ τὴν γῆν
ἐκλιπόντα, τὸν ἑράνιον ἐκεῖνον χῶρον κα-
τοπιεῦσαι, καθάπερ οἱ ἀνόητοί ποτε ἐπε-
νόον Αλωάδαι. ἡ γὰρ ψυχὴ διὰ φιλοσο-
φίας λαβῶσα ἡγεμόνα τὸν νῦν, ἐπεραιώ-
θη καὶ ἐξεδήμησεν, ἀκοπίαςὸν τινα ὁδὸν εὐ-
ρῶσα, καὶ τὰ πλεῖστον ἀλλήλων ἀφεςῶτα
τοῖς τόποις, τῇ διανοίᾳ συνεφρόνησε, ῥα-
δίως οἶμαι τὰ συγγενῇ γνωρίσασα, καὶ θεῖω
ψυχῆς ὁμματι τὰ θεῖα καταλαβῶσα,
τοῖς τε ἀνθρώποις προφητεύουσα. τῷτο
δὲ ἔπαθε, καὶ ὅσον οἶόν τε ἦν, πᾶσιν
ἀφθόνως μέλαδεναι βεβληθεῖσα τῶν παρ'
αὐτῆς τιμίων. διὰ καὶ τὰς μετὰ πωδῆς
διαγράφαντας ἡμῖν ἐνὸς τόπου φύσιν, ἢ μι-
ᾶς χῆμα πόλεως, ἢ πόλιμα μέγεθος, ἢ
ὄρεος κάλλος, οἷά τινες ἤδη πεποιήκασι,
φράζοντες, οἱ μὲν, τὴν Οἰσαν· οἱ δὲ, τὴν
†Νύσαν· οἱ δὲ τὸ Κωρύκειον ἀνέρον· οἱ δὲ,
ὅτι τιν ἐτύχε τῶν ἐπὶ μέρεος οἰκτίσφεν ἄν

τις τῆς μικροψυχίας, τὰ τυχόντα ἐκπε-
πληγμένους, καὶ μέγα φρονέοντας ἐπὶ θεωρίᾳ
μικρᾷ. τὸτο δὲ πάχους, διὰ τὸ ἀθέαλοι
τῶν κρείττωνων εἶναι. λέγω δὲ, κόσμος, καὶ
τῶν ἐν κόσμῳ μεγίστων. ὕδεποτε γὰρ ἂν
τέτοις γνησίως ἐπισήσαντες, εὐαμαζόν
τι τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πάντα αὐτοῖς τὰ
ἄλλα, μικρὰ κατεφαίνετο ἂν, καὶ ὕδενός
ἄξια πρὸς τὴν τέτων ὑπεροχὴν. λέγωμεν
δὴ ἡμεῖς, καὶ καθόσον ἐφικλόν, θεολογῶμεν
περὶ τέτων συμπάντων, ὡς ἕκαστον ἔχει
φύσεως, καὶ θέσεως, καὶ κινήσεως.

Πρέπειν δὲ οἶμαί γε καὶ σοὶ ἡγεμόνων
ὄντι ἀρίστῳ, τὴν τῶν μεγίστων ἱστορίαν με-
τιέναι, φιλοσοφία τε μηδὲν μικρὸν ἐπινο-
εῖν, ἀλλὰ τοῖς ταύτης δώροις δοξάζειν
τὰς ἀρίστους.

2. Κόσμος μὲν ὅν ἐς σύστημα ἐξ ὀ-
ρανῶ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τέτοις περιεχομέ-
νων φύσεων. λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως κόσ-

4 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

μος, ἢ τῶν ὅλων τάξις τε καὶ διακόσμησις,
 ὑπὸ θεῶ τε καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη. ταύ-
 τῃς δὲ τὸ μὲν μέσον, ἀκίνητόν τε ὄν καὶ
 ἐδραῖον, ἢ φερέσβιος * εἴληχε γῆ, παντοδα-
 πῶν ζώων ἐξία τε ὕστα, καὶ μήτηρ. τὸ δὲ
 ὑπερθεὺς αὐτῆς, πᾶν τε καὶ πάντῃ πεπε-
 ραῖωμένον. ἥς τὸ ἀνώτατον θεῶ οἰκητή-
 ριον, ὕψανός ὠνόμασαι. πλήρης δὲ ὢν σω-
 μάτων θεῶν, ἃ δὴ καλεῖν ἄστρα εἰώθαμεν,
 κινέμενος κίνησιν αἰθέριον, μιᾷ περιαγωγῇ
 καὶ κύκλῳ συναναχορεύει πᾶσι τέτοις ἀ-
 παύτως δι' αἰῶνος. τῷ δὲ σύμπαντος ὕ-
 ψανός τε καὶ κόσμος σφαιροειδὴς ὄντος, καὶ κι-
 νουμένου, καθάπερ εἶπον, ἐνδελεχῶς, δύο
 ἀκίνητα ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ σημεῖα, καθαντι-
 κρὺ ἀλλήλων, καθάπερ τῆς ἐν τόρῳ κυ-
 κλοφορομένης σφαίρας, φερεᾶ μένοντα, καὶ
 συνέχοντα τὴν σφαῖραν. περὶ ἃ ὁ πᾶς
 κόσμος κινεῖται. ὁ μὲν ὢν κόσμος, ἐν κύ-
 κλῳ περιτρεφέει. καλῶνται δὲ ὅτι πό-
 λαι.

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 5

λοι· δι' ὧν εἰ νοήσαιμεν ἐπεζευγμένην εὐ-
 θεϊαν, ἣν τινες ἄξονα καλῶσι, διάμε-
 τρος ἔσαι τῷ κόσμῳ, μέσην μὲν ἔχουσα
 τὴν γῆν, τῆς δὲ δύο πύλεις, πέραλα. τῶν
 δὲ ἀκινήτων πόλων τέττων, ὁ μὲν αἰεὶ φα-
 νερός ἐστιν ὑπὲρ κορυφὴν ὧν κατὰ το βό-
 ρειον κλίμα, ἀρκλικὸς καλούμενος· ὁ δὲ ὑπὸ
 γῆν αἰεὶ καλακέκρυπται, κατὰ τὸ νότιον,
 ἀνταρκτικὸς καλούμενος. ἕραν δὲ, καὶ ἄ-
 στρων, ἑστίαν μὲν, αἰθέρα καλῶμεν, ἔχ' ὥς
 τινες, διὰ τὸ πυρῶδη ἔσαν, αἰθεοῖται,
 πλήμμελῶντες περὶ τὴν πλεῖστον πυρὸς
 ἀπελλαγμένην δύναμιν· ἀλλὰ διὰ το αἰεὶ
 θεῖον κυκλοφορομένην, σοιχεῖον ἔσαν ἕτε-
 ρον τῶν τεσσάρων, ἀκήρατόν τε καὶ θεῖον.
 τῶν γε μὴν ἐμπεριεχομένων ἀστρων, τὰ
 μὲν ἀπλανῆ, τῷ σύμπαντι ἕρανῳ συμπε-
 ρισρέφονται, τὰς αὐτὰς ἔχοντα ἑδρας· ὧν
 μέσος ὁ ζωφόρος καλούμενος κύκλος, ἐγ-
 κάρσιος διὰ τῶν τροπικῶν διέζωσαι, καλα

6 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

μέρος διηρημένος εἰς δώδεκα ζωδίων χώ-
 ρας. τὰ δὲ, πλανητὰ ὄντα, ἔτε τοῖς προ-
 τέροις * ὁμοίᾳ χῶς κινεῖσθαι πέφυκεν,
 ἔτε ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐν ἑτέροις καὶ ἑτέροις
 κύκλοις· ὥσε αὐτῶν, τὸ μὲν, πρὸς γειόλε-
 ρον εἶναι· τὸ δὲ, ἀνώτερον. τὸ μὲν ἔν τῶν
 ἀπλανῶν πλῆθος, ἐστὶν ἀνεξεύρητον ἀν-
 δρώποισ, καίπερ ἐπὶ μιᾷς κινεμένων ἐ-
 πιφανείας τῆς τῆ σύμπαντος ὕφανθ. τὸ
 δὲ τῶν πλανήτων, εἰς ἑπτὰ μέρη κεφα-
 λαίμενον, ἐν τοσούτοις ἐστὶ κύκλοις ἐφεξῆς
 κειμένοις· ὥσε ἀεὶ τὸν ἀνωτέρω, μείζω
 τῆ ὑποκάτω εἶναι, τῆς τε ἑπτὰ ἐν ἀλ-
 λήλοις περιέχεσθαι, πάντας γε μὴν ὑ-
 πὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαίρας περιειληφ-
 θαι. συνεχῇ δὲ ἔχει ἀεὶ † ταύτῃ τὴν
 θέσιν, ὃ τῆ Φαίνοντος ἅμα καὶ Κρόνου κα-
 λόμενος κύκλος· ἐφεξῆς δὲ, ὃ τῆ Φαέθον-
 τος, Διὸς λεγόμενος· εἴθ' ὃ Πυρόεις, ὃ
 Ηρακλῆς τε καὶ Ἀρεὸς προσαγορευόμενος·
 ἐξῆς

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 7

ἑξῆς δὲ ὁ Στίλβων, ὃν ἱερὸν Εὐρῆ καλῶ-
 σιν ἔνιοι· τινὲς δὲ, Απόλλωνος· μεθ' ὃν ὁ
 τῷ Φωσφόρῳ, ὃν Ἀφροδίτης· οἱ δὲ, Ἡρας
 προσαγορεύουσιν. εἶτα, ὁ Ἡλίου· καὶ τελευ-
 τᾶτος, ὁ τῆς Σελήνης, μέχρι τῆς γῆς ὁ-
 ρίζεται· ὁ δὲ αἰθήρ, τὰ τε θεῖα ἐμπερι-
 ἔχει σώματα, καὶ τὴν τῆς κινήσεως τάξιν.
 μετὰ δὲ τὴν αἰθέριον καὶ θεϊαν φύσιν, ἦν
 τινα τεταγμένην ἀποφαίνομεν· ἔτι δὲ ἄ-
 τρεπλόν τε καὶ ἀνετεροίωτον καὶ ἀπαθῆ, συ-
 νεχὴς ἔστιν ἢ δι' ὅλων παθητὴ τε καὶ τρε-
 πλὴ, καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, φθαρτὴ τε καὶ
 ἐπίκηρος. ταύτης δὲ αὐτῆς, πρώτη μὲν
 ἔστιν ἡ λεπτομερὴς, καὶ φλογώδης ὕσια, ὑ-
 πὸ τῆς αἰθερίας φύσεως πυρκαμένη διὰ τὸ
 μέγεθος αὐτῆς, καὶ τὴν ὀξύτην τῆς κινή-
 σεως. ἐν δὲ τῇ πυρώδει καὶ ἀτάκτῳ λεγο-
 μένῃ, τὰ τε σέλα διάτλει, καὶ φλόγες ἀ-
 κοντίζονται· καὶ δοκίδες, καὶ βόθυνοι, καὶ κο-
 μῆται λεγόμενοι, σπρίζονται, καὶ σβέννυν-
ται

8 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ται πολλάκις. ἐξῆς δὲ ταύτης ὁ αἰὴρ ὑπο-
κέχυται, ζοφώδης ὢν, καὶ παγετώδης τὴν
φύσιν· ὑπὸ δὲ κινήσεως λαμπόμενος ἅμα
καὶ διακαιόμενος, λαμπρότερός τε γίνεται καὶ
ἀλεεινός. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τῆς παθη-
τικῆς ὄντι δυνάμεως, καὶ παντοδαπῶς ἀλ-
λοισμένῳ, νέφη τε συνίστανται, καὶ ὄμβροι
καλαρῥάσσοι, χιόνες τε καὶ πάχυναι, καὶ χά-
λασαι, πνοαὶ τε ἀνέμων καὶ τυφώνων. ἔτι
τε βρονταί, καὶ ἀστραπαί, καὶ πλώσεις κε-
ραυνῶν, μυρίων τε γνώφων συμπληγάδες.

3. Ἐξῆς δὲ τῆς ἀερίδος φύσεως, γῆ τε καὶ
θάλασσα ἐρήρξαι, φυλοῖς βρύσσαι καὶ ζώ-
οις, πηγῶν τε καὶ ποταμοῖς, τοῖς μὲν, ἀνὰ
γῆν ἐλιττομένοις· τοῖς δὲ, ἀνερευγομένοις
εἰς θάλασσαν. πεποίκιλται δὲ καὶ φλό-
αις μυρίαις, ὄρεσί τε ὑψηλοῖς, καὶ βαθυ-
ξύλοις ὄρυμοῖς, καὶ πόλεσιν, ἃς τὸ σοφὸν
ζῶον ἄνθρωπος ἰδρύσατο· νήσοις τε ἐνα-
λίαις, καὶ ἡπείροις. τὴν μὲν ὅν οἰκαμένην
ὁ πο-

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 9

ὁ πολὺς λόγος, εἰς τε νήσους καὶ ἡπεύρους
 διεΐλεν, ἀγνοῶν ὅτι καὶ ἡ σύμπασα, μία
 νήσός ἐστιν, ὑπὸ τῆς Ἀτλαντικῆς καλε-
 μένης θαλάσσης περιρρέομένη. πολλὰς
 δε καὶ ἄλλας εἰκὸς τῆσδε ἀντιπόρθμους ἄ-
 ποθεν κεῖσθαι, τὰς μὲν, μείζους αὐτῆς·
 τὰς δὲ, ἐλάττους· ἡμῖν δὲ πάσας, πλὴν
 τῆσδε, ἀοράτους. ὅπερ γὰρ αἱ παρ' ἡμῖν
 νῆσοι πρὸς ταῦτα τὰ πελάγη πεπόνθα-
 σι, τῷτο ἦδε ἡ οἰκούμενη πρὸς τὴν Ἀτλαν-
 τικὴν θάλασσαν· πολλάι τε ἕτεραι πρὸς
 σύμπασαν τὴν θάλασσαν· καὶ γὰρ αὗται
 μεγάλαι τινὲς εἰσὶ νῆσοι, μεγάλοις τισὶ
 περικλυζόμεναι πελάγεσιν. ἡ δὲ σύμπα-
 σα τῇ ὑγρῇ φύσει ἐπιπολάζουσα, κατὰ
 τινὰς τῆς γῆς σπίλας τὰς καλεμένας ἀνα-
 πεφυκῆα οἰκόμενας, ἐξῆς ἂν εἴη τῆς ἀε-
 ρίᾳ μάλις φύσεως. μετὰ δὲ ταύτην, ἐν
 τοῖς βυθοῖς κατὰ τὸ μεσαίταλον τῷ κόσ-
 μῳ συνερηρσμένη γῆ πᾶσα, καὶ πεπιεσμέ-
 νη

10 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

νη συνέστηκεν, ἀκίνητος, καὶ ἀσάλευτος· καὶ
 τὸτ' ἐστὶ τῷ κόσμῳ τὸ πᾶν, ὃ καλεῖται
 κάτω. πέντε δὴ στοιχεῖα ταῦτα, ἐν πέντε
 χώραις σφαιρικῶς ἐγκείμενα, περιεχο-
 μένης αἰετὶς τῆς ἐλάττονος τῇ μείζονι· λέ-
 γω δέ, γῆς μὲν ἐν ὕδατι, ὕδατος ἐν αἰθέρι,
 αἴθερος ἐν πυρὶ, πυρὸς δὲ ἐν αἰθέρι, τὸν
 κόσμον ὅλον *συνεστήσατο· καὶ τὸ μὲν, ἄνω
 θεῶν ἀπέδειξεν οἰκητήριον· τὸ κάτω δέ,
 ἐφημέρων ζώων. αὐτῷ γε μὴν τέττε, τὸ
 μὲν, ὑγρόν ἐστιν· ὃ καλεῖται ποταμοὺς, καὶ
 νάματα, καὶ θαλάσας, εἰδίσμεθα· τὸ
 δέ, ξηρόν, ὃ γῆν τε, καὶ ἡπείρους, καὶ νήσους ὀνο-
 μάζομεν. τῶν δὲ νήσων, αἱ μὲν, εἰσὶ με-
 γάλαι, καθάπερ ἡ σύμπασα ἡδὲ οἰκισμέ-
 νη λέλεκται· πολλαὶ τε ἕτεραι περιρρέ-
 ῳμεναι μεγάλοις πελάγεσιν· αἱ δέ, εἰσὶν
 ἐλάττους· φανεραὶ δὲ ἡμῖν καὶ ἐντὸς ἔσσαι.
 καὶ τέτων, αἱ μὲν, ἀζιόλογοι, Σικελία, καὶ
 Σαρδῶν, καὶ Κύρκος, καὶ Κρήτη, καὶ Εὐβοία,

καὶ

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. ΙΙ

καὶ Κύπρος, καὶ Λέσβος· αἱ δὲ, ὑπόδεεσθαι· ὧν, αἱ μὲν, Σποράδες· αἱ δὲ, Κυκλάδες· αἱ δὲ, ἄλλως ὀνομάζονται.

Πέλαγος δὲ, τὸ μὲν ἔξω τῆς οἰκισμένης, Ατλαντικὸν καλεῖται· καὶ ὁ Ωκεανός, περιρρέων ἡμᾶς. ἐν δὲ τῷ πρὸς δύσιν στενοπόρῳ στόματι * διανεωγώς, κατὰ τὰς Ηρακλείδους λεγομένας σήλας, τὸν εἰσρεν εἰς τὴν ἔσω θάλατταν, ὡς ἂν εἰς λιμένα, ποιεῖται. κατὰ μικρὸν δὲ ἐπιπλατυνόμενος ἀναχεῖται, μεγάλας περιλαμβάνων κόλπους ἀλλήλοις συναφεῖς. πῇ μὲν κατὰ στενοπόρους αὐχένας ἀνεσομωμένος, πῇ δὲ πάλιν πλατυνόμενος. πρῶτον μὲν ἔν λέγεται ἐγκεκολπῶσθαι ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὰς Ηρακλείδους σήλας, διχῶς, εἰς τὰς καλεσμένας Σύρτεις, ὧν τὴν μὲν, μεγάλην· τὴν δὲ, μικρὰν καλεῖσιν ἐπὶ θάτερα δὲ, ἔχ' ὁμοίως ἀποκολπόμενος, τρία ποιεῖ πελάγη, τό, τε Σαρδώνιον, καὶ τὸ Γαλατικὸν

12 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

λατικὸν καλούμενον, καὶ Ἀδρίαν. ἔξῃς δὲ
 τέτων, ἐγκάρσιον τὸ Σικελικόν· μετὰ δὲ
 τῷτο, τὸ Κρητικόν· συνεχὲς δὲ αὐτῷ, τῇ
 μὲν, τὸ Αἰγυπλίον τε καὶ Παμφύλιον, καὶ
 Σύριον· τῇ δὲ, τὸ Αἰγαῖον τε καὶ Μυρ-
 τῶον. ἀντιπαρήκει δὲ τοῖς εἰρημένοις πο-
 λυμερέςατος ὢν ὁ Πόντος· ὅ, τὸ μὲν μυ-
 χαίτατον, Μαιῶτις καλεῖται· τὸ δὲ
 ἔξω πρὸς τὸν Ελλήσποντον, συνεχόμεναι
 τῇ καλουμένῃ Προποντίδι. πρὸς γε μὴν
 ταῖς ἀναχέσεσι τῷ ἡλίῳ, πάλιν εἰσρέων
 ὁ Ωκεανὸς, τὸν Ἰνδικόν τε καὶ Περσικὸν δια-
 νοίξας κόλπον, ἀναφαίνει συνεχῇ τὴν Ε-
 ρυθρὰν θάλασσαν διειληφώς. ἐπὶ θά-
 τερον δὲ κέρας κατὰ σενόνη καὶ ἐπιμήκη
 διήκων αὐχένα, πάλιν ἀνευρύνεται, τὴν
 Ὑρκανίαν τε καὶ Κασσίαν ὀρίζων· τὸ δὲ
 ὑπὲρ ταύτην, βαθεὺν ἔχει τὸν ὑπὲρ τὴν
 Μαιῶτιν λίμνην τόπον. εἶτα κατ' ὀλί-
 γον ὑπὲρ τῆς Σκύθας καὶ Κελτικῆν, σφίλ-

Γει

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 13

δὲ
 δὲ
 τῇ
 καὶ
 οὐ-
 πο-
 μ-
 δὲ
 ται
 μὴν
 ἑω-
 δια-
 Ε.
 δά-
 κήκη
 τὴν
 οὐ
 τὴν
 οὐλί-
 φιλ-
 Σε

Σεὶ τὴν οἰκωμένην, πρὸς τε τὸν Γαλαί-
 κὸν κόλπον, καὶ τὰς προσηρημένας Ἡρακλεί-
 ες σήλας, ὧν ἔξω περιρρέει τὴν γῆν ὁ Ω-
 κεανός. ἐν τούτῳ γε μὴν, νῆσοι μέγισαί τε
 τυγχάνουσιν εἶσαι δύο, Βρετανικαὶ λεγό-
 μεναι, Ἀλβιον καὶ Ἰέρνη, τῶν προσηρημέ-
 νων μείζους, ὑπὲρ τὰς Κελτὰς κείμεναι.
 τούτων δὲ ἕκ ἐλλάττους, ἥτε Ταπροβάνη,
 πέραν Ἰνδῶν, λοξὴ πρὸς τὴν οἰκωμένην, καὶ ἡ
 Φεβὸλ καλεσμένη, κατὰ τὸν Ἀρράβικόν
 κειμένη κόλπον. ἕκ ὀλίγα δὲ μικραὶ περὶ
 τὰς Βρετανικὰς καὶ τὴν Ἰβηρίαν, κύκλῳ
 περιεσεφάνωνται τὴν οἰκωμένην ταύτην,
 ἣν δὴ νῆσον εἰρήκαμεν. ἥς πλάτος μὲν ἐ-
 σι κατὰ τὸ βαθυτάτον τῆς ἡπείρου, βρα-
 χὺ ἀποδέον τετρακισμυρίων σταδίων, ὥς
 φασιν οἱ εὖ γεωγραφήσαντες. μήκος δὲ,
 περὶ ἑπτακισμυρίους μάλιστα. διαιρεῖται
 δὲ εἰς τε Εὐρώπην, καὶ Ἀσίαν, καὶ Λιβύην.
 Εὐρώπη μὲν ἔν ἐστιν, ἥς ὄροι κύκλῳ,
 Β
 σήλαι

14 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

σηλαί τε Ηρακλέες κὶ μυχοὶ Πόντος,
θάλαττά τε Υγκανία, καθ' ἣν σενώτατος
ἰσμός εἰς τὸν Πόντον διήκει. τινὲς δὲ ἀ-
πὸ τῆς Ἰσμοῦ Τανάιν ποταμὸν εἰρήκει-
σαν. Ἀσία δὲ ἐς τὸ ἀπὸ τῆς εἰρημένης
Ἰσμοῦ, τῆς τε Πόντος, κὶ τῆς Υγκανίας θα-
λάσσης, μέχρι Σατέρως Ἰσμοῦ, ὃς μετα-
ξὺ κεῖται Ἀρράβικῃ κόλπῃ, κὶ τῆς ἑσώ-
θαλάσσης, περιεχόμενος ὑπὸ τε ταύτης,
κὶ τῆς περίξ Ωκεανῶ. τινὲς δέ, τὸ ἀπὸ Τα-
νάϊδος μέχρι Νείως σωμαίων τίθενται
τὸν τῆς Ἀσίας ὄρον. Λιβύη δὲ, τὸ ἀπὸ
τῆς Ἀρράβικῃ Ἰσμοῦ, ἕως Ηρακλέως ση-
λῶν· οἱ δέ, ἀπὸ τῆς Νείως φασίν, ἕως
ἐκείνων. τὴν δὲ Αἴγυπτον, ὑπὸ τῆς τῆς
Νείως σωμαίων περιρρέομένην, οἱ μὲν,
τῇ Ἀσίᾳ· οἱ δέ, τῇ Λιβύῃ προσάπλυσιν·
κὶ τὰς νήσους, οἱ μὲν, ἑξαερέτης ποιεῖσιν·
οἱ δέ, προσνέμεσι ταῖς γείτοσιν ἀεὶ μοί-
ραις. Γῆς μὲν δὴ κὶ θαλάττης φύσιν, κὶ

δέσιν

θέσιν, ἣν τινα καλεῖν εἰώδαμεν οἰκισμένην, τοιάνδε τινα ἰσότηκαμεν.

4. Περὶ δὲ τῶν ἀξιολογωτάτων ἐν αὐτῇ, καὶ περὶ αὐτὴν παθῶν, νῦν λέγωμεν, αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀνακεφαλαιούμενοι· δύο γὰρ δὴ τινες ἀφ' αὐτῆς ἀναθυμιάτης ἀναφέρονται συνεχῶς εἰς τὸν ὑπὲρ ἡμᾶς αἴρα, λεπτομερεῖς καὶ ἀόρατοι παντάπασιν, εἴ τι μὴ κατὰ τὰς ἐώας ἐσὶν· αἷτε διὰ ποταμῶν τε καὶ νάματων ἀναφερόμεναι θεωρεῖν. τέτων δὲ, ἡ μὲν, ἐστὶ ξηρὰ καὶ καπνώδης, ἀπὸ τῆς γῆς ἀπορρέουσα· ἡ δὲ, νοτερά καὶ ἀτμώδης, ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιομένη φύσεως· γίνονται δὲ, ἀπὸ μὲν ταύτης, ὀμίχλαι, καὶ δρόσοι, καὶ πάγων ἰδέαι, νέφη τε καὶ ὄμβροι, καὶ χιόνες, καὶ χαλάζαι· ἀπὸ δὲ τῆς ξηρᾶς, ἀνεμοὶ τε καὶ πνευμάτων διαφοραὶ, βρονταὶ τε καὶ ἀστραπαὶ, καὶ πρηστῆρες, καὶ κεραυνοὶ, καὶ τὰ ἄλλα ἃ δὴ τέτοις ἐστὶ σύμφυλα. ἐστὶ δὲ,

16 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ὁμίχλη μὲν, ἀτμώδης ἀναθυμίασις τις,
 ἄγονος ὑδατος, αἶρος μὲν παχύτερα, νέ-
 φος δὲ ἀραιότερα. γίνεται δὲ, ἢτοι ἐξ ἀραι-
 ώσεως ἀρχῆς νέφους, ἢ ἐξ ὑπολείμματος.
 ἀνίπαλος δὲ αὐτῇ λέγεται καὶ ἐστίν, αἰ-
 θρία, ἔδὲν ἄλλο ἔσα, πλὴν ἀῆρ ἀνέφελος
 καὶ ἀνίμιχλος. δρόσος δὲ, ἐστίν ὑγρὸν ἐξ αἰ-
 θρίας κατὰ σύστασιν λεπτὸν φερόμενον. κρύ-
 σταλλος δὲ, ἀθρόον ὕδωρ ἐξ αἰθρίας πε-
 πηγός. πάχνη δὲ, δρόσος πεπηγυῖα. δρο-
 σοπάχνη δὲ, ἡμιπαγῆς δρόσος. νέφος δὲ,
 ἐστὶ πάχος ἀτμῶδες συνεστραμμένον, γό-
 νιμον ὑδατος. ὄμβρος δὲ γίνεται μὲν κατ'
 ἐκπιεσμὸν νέφους εὖ μάλα πεπαχυσμένον·
 διαφορὰς δὲ ἴσχει τοσάσδε, ὅσας καὶ ἡ τῷ νέ-
 φους θλίψις· ἡπία μὲν γὰρ ἔσα, μαλακὰς
 ψεκάδας διασπείρει· σφοδρὰ δὲ, ἀδροτέρας·
 καὶ τὸ το καλῶμεν ὑετὸν, ὄμβρος μείζων, καὶ
 συνεχῇ συστρέμματα ἐπὶ γῆς φερόμενα.
 χιῶν δὲ γίνεται κατὰ νεφῶν πεπυκνωμέ-

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 17

κων ἀπόθραυσιν * πρὸ τῆς εἰς ὕδωρ μεταβολῆς ἀνακοπέντων· ἐργάζεται δέ, ἢ μὲν κοπή, τὸ ἀφρῶδες καὶ ἐκλευκον· ἢ δὲ σύμπηξις, τῷ ἐνόητος ὑγρῷ τὴν ψυχρότητα ἔπω χυθέντος, ἔδὲ ἡραιωμένους σφόδρα δὲ αὐτὴ καὶ ἀθρόα καλαφερομένη, νιφετὸς ὠνόμασαι· χάλαζα δὲ γίνεται, νιφετῷ συσραφέντος, καὶ βρίθτος ἐκ πιλήματος εἰς καταφοράν ταχυτέραν λαβόντος· παρὰ δὲ τὰ μεγέθη τῶν ἀπορρήγνυμένων θραυσμάτων, οἳ τε ὄγκοι μείζους, αἳ τε καλαφοραὶ γίνονται βιαίότεροι· ταῦτα μὲν ἔκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως πύφουκε συνεχίπτεται.

Ἐκ δὲ τῆς ξηρᾶς, ὑπὸ ψύχους μὲν ὠθείσεως, ὥστε ῥεῖν, ἄνεμος ἐγένετο· ἔδην γὰρ ἔστιν ἔτος, πλὴν αἰὲρ πολὺς ῥέων καὶ ἀθρόος· ὅστις ἅμα καὶ πνεῦμα λέγεται· λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως πνεῦμα, ἥτε ἐν φυλοῖς, καὶ ζώοις, καὶ διὰ πάντων διήκοντα, ἐμψυχὸς

18 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

τε καὶ γόνιμος ὕστα, περὶ ἧς λέγειν νῦν ἔτι
 ἀναγκαῖον. τὰ δὲ ἐν αἰέρι πνέοντα πνεύ-
 ματα, καλεῖται ἀνέμους· αὔρας δὲ τὰς ἐξ
 ὑγρῶ φερομένας ἐκπνοάς· τῶν δὲ ἀνέ-
 μων, οἱ μὲν ἐκ νεροτισμένης γῆς πνέοντες,
 ἀπόγφοι λέγονται· οἱ δὲ ἐκ κόλπων διε-
 ξάττονται, ἐγκολπία· τέτοις δὲ ἀνάλογόν
 τι ἔχουσιν, οἱ μὲν, ἐκ ποταμῶν καὶ λιμνῶν·
 οἱ δὲ, κατὰ ῥῆξιν νέφους γινόμενοι, καὶ ἀνά-
 λυσιν τῷ πάχους πρὸς ἐαυτοὺς ποιεῖται,
 ἐκνεφία καλεῖται· μεθ' ὕδατος δὲ ἐκραγέν-
 τος ἀδρόως, ἐξυδρία λέγονται· καὶ οἱ μὲν
 ἀπὸ ἀνατολῆς συνεχεῖς, εὖροι κέκληται·
 βορέαι δὲ, οἱ ἀπὸ ἀρκτῶ· ζέφυροι δὲ, οἱ ἀπὸ
 δύσεως· νότοι δὲ, οἱ ἀπὸ μεσημβρίας· τῶν
 γε μὴν εὖρων, καικίας μὲν λέγεται, ὁ ἀπὸ
 τῆς περὶ τὰς θερμὰς ἀνατολὰς τόπου πνέων
 ἀνεμος· ἀπηνιότης δὲ, ὁ ἀπὸ τῆς περὶ τὰς
 ἰσημερινάς· εὖρος δὲ, ὁ ἀπὸ τῆς περὶ τὰς
 χειμερινάς· καὶ τῶν ἐναντίων ζεφύρων, ἀργέ-

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ. 19

σης μὲν, ὁ ἀπὸ τῆς θερινῆς δύσεως, ὃν τινες
καλῶσιν ὀλυμπίαν, οἱ δὲ Ιάπυγα· ζέφυ-
ρος δὲ, ὁ ἀπὸ τῆς ἰσημερινῆς· λίψ δὲ, ὁ
ἀπὸ τῆς χειμερινῆς· καὶ τῶν βορέων ἰδί-
ως, ὁ μὲν ἐξῆς τῷ καικίᾳ, καλεῖται βο-
ρέας· ἀπαρκτίας δὲ, ὁ ἐφεξῆς ἀπὸ τῆς
πόλεως κατὰ τὸ μεσημβρινὸν πνέων. θρα-
σκίας δὲ, ὁ ἐξῆς πνέων τῷ ἀργέσῃ, ὃν ἔνιοι
καικίαν καλῶσι· καὶ τῶν νότων, ὁ μὲν ἀπὸ
τῆς ἀφανῆς πόλεως φερόμενος ἀνλίπαλος τῷ
ἀπαρκτίᾳ, καλεῖται νότος· εὐρόνοτος δὲ,
ὁ μετὰ τὸ εὐρ καὶ νότον· τὸν δὲ ἐπὶ θάλατ-
ταν, μετὰ τὸν λιθὸν καὶ νότον, οἱ μὲν, λιθόνο-
τον· οἱ δὲ, λιθοφοίνικα καλῶσι· τῶν δὲ
ἀνέμων, οἱ μὲν, εἰσὶν εὐθύπνοοι, ὅποσοι
διεκπνέουσι πρὸς τὴν εὐθεΐαν· οἱ δὲ, ἀ-
νακαμψίπνοοι, καθάπερ ὁ καικίας λεγό-
μενος· καὶ οἱ μὲν, χειμῶνος, ὅσπερ οἱ νότοι
δυναστεύοντες· οἱ δὲ, θέρος, ὡς οἱ ἔτησιν
λεγόμενοι, μίξιν ἔχοντες τῶν τε ἀπὸ τῆς
ἀρκτος

20 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ἄρχεται φερομένων, καὶ ζεφύρων· οἱ δὲ ὄρνι-
 θίαι καλόμενοι, ἑαρινοὶ τινες ὄντες ἀνε-
 μοι, βορέαι εἰσὶ τῶν γένει. τῶν γε μὴν
 βιαίων πνευμάτων, καταγίς μὲν ἐστὶ,
 πνεῦμα ἄνωθεν τύπλον ἐξαίφνης· θυέ-
 λα δὲ, πνεῦμα βίαιον, καὶ ἄφνω πρὸς αλ-
 λόμενον. λαίλαψ δὲ καὶ σρόβιλος, πνεῦμα
 εἰλόμενον κάτωθεν ἄνω. ἀναφύσημα δὲ
 γῆς, πνεῦμα ἄνω φερόμενον κατὰ τὴν ἐκ
 θυῆ τινος ἢ ῥήγματος ἀνάδοσιν· ὅταν δὲ
 εἰλόμενον πολὺ φέρεται, πρησὴρ χθόνι-
 ὅς ἐστιν. εἰληθὲν δὲ πνεῦμα ἐν νέφει παχεῖ
 τε καὶ νοτερώ, καὶ ἔξωθεν δι' αὐτῆς ῥηγνύον
 βιαίως τὰ συνεχῇ πιλήματα τῆς νέφους,
 βρόμον καὶ πάταγον ἀπειργάσατο μέγαν,
 βροντὴν λεγόμενον· ὥσπερ ἐν ὕδατι πνεῦ-
 μα σφοδρῶς ἐλαυνόμενον. κατὰ δὲ τὴν τῆς
 νέφους ἐκρηξιν πυρῶδὲν τὸ πνεῦμα καὶ
 λάμψαν, ἀστραπὴ λέγεται· ὃ δὴ πρότε-
 ρον τῆς βροντῆς * προέπεσεν, ὕστερον γενό-
 μενον·

μενον· ἐπεὶ τὸ ἀκυστὸν ὑπὸ τῆ ὁρατῆ πέ-
φυκε φθάνεσθαι, τῆ μὲν, καὶ πόρρωθεν *
δρομένῃ· τῆ δὲ, ἐπειδὰν ἐμπελάσῃ τῇ ἀ-
κοῇ· καὶ μάλιστα, ὅταν, τὸ μὲν, τάχιστον
ἢ τῶν ὄντων, λέγω δὲ τὸ πυρῶδες· τὸ δὲ,
ἥτιον ταχὺ, αἰρῶδες ὄν, ἐν τῇ πλήξει
πρὸς ἀκοὴν ἀφικνέμενον. τὸ δὲ ἀσράψαν,
ἀναπυροθὲν, βιαίως ἄχρι τῆς γῆς διεκ-
ττόν, κεραυνὸς καλεῖται. εἰάν δὲ ἡμίπυρον
ἢ, σφοδρὸν δὲ ἄλλως καὶ ἀθρόον, πρηστῆρ·
εἰάν δὲ ἄπυρον ἢ παντελῶς, τυφών. ἔκα-
στον δὲ τούτων, † καλασκήψαν εἰς τὴν γῆν,
σκηπτὸς ὀνομάζεται. τῶν δὲ κεραυνῶν,
οἱ μὲν αἰθαλώδεις, πολέοντες λέγονται·
οἱ δὲ ταχέως διάττοντες, ἀργῆτες· ἐλι-
κίαι δὲ, οἱ † γραμμοειδῶς φερομένοι. σκη-
πτοὶ δὲ ὅσοι καλασκήψουσιν εἰς τι.

Συλλήβδην δὲ, τῶν ἐν ἀέρι φαντασμά-
των, τὰ μὲν, ἐςὶ κατ' ἐμφασιν, τὰ δὲ
καθ' ὑπόσασιν. κατ' ἐμφασιν μὲν, ἱριδες,
καὶ

καὶ ῥαβδοὶ, καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ ὑπόσασιν
 δὲ, σέλα τε, καὶ διάττοντες, καὶ κομήται, καὶ
 τὰ τέτοις παραπλήσια. ἴρις μὲν ἔν, ἐστὶν
 ἔμφασις ἡλίου τμήματος, ἢ σελήνης, ἐν νέ-
 φει νοτιῶν, καὶ κοίλῳ, καὶ συνεχεῖ, πρὸς φαν-
 τασίαν ὡς ἐν κατόπτρῳ θεωρημένη καλὰ
 κύκλῳ περιφέρειαν. ῥαβδος δὲ, ἐστὶν ἰρίδος
 ἔμφασις ευθεῖα. * ἄλλως δὲ, ἐστὶν ἔμφασις
 λαμπρότητος ἄστρου περιήυγος. διαφέρει
 δὲ ἰρίδος, ὅτι ἡ μὲν ἴρις ἐξεναντίας φαίνεται
 ἡλίου τε καὶ σελήνης· ἡ δὲ ἄλλως, κύκλῳ
 παντὸς ἄστρου. σέλας δὲ, ἐστὶ πρὸς ἀ-
 θρόον ἔξαψις ἐν αἰέρι· τῶν δὲ σελάων, ἃ
 μὲν, ἀκονίζονται· ἃ δὲ, σφριζονται. ὁ μὲν
 ἔν ἐξακοντισμός, ἐστὶ πρὸς γένεσις ἐκ πα-
 ρατρίψεως, ἐν αἰέρι φερομένη ταχέως, καὶ
 φαντασίαν μήκους ἐμφαίνοντος διὰ τὸ τά-
 χος· ὁ δὲ σφριγμός, ἐστὶ χωρὶς φωρᾶς προ-
 μήκης ἐκλασις, καὶ οἷον ἄστρου ῥύσις· πλαιυ-
 νομένη δὲ καλὰ θάτερον, κομήτης καλεῖ-
 ται.

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 23

ται. πολλάκις δὲ, τῶν σελάων, τὰ μὲν,
ἐπιμένει πλείονα χρόνον· τὰ δὲ, παρα-
χρῆμα σβέννυται. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλαι†
φαινισμάτων ἰδέαι θεωρεῖται, λαμπρά-
δες τε καλέμεναι, καὶ δοκίδες, * καὶ πίθοι,
καὶ βόθυνοι, κατὰ τὴν πρὸς ταῦτα ὁμοιό-
τητα ὧδε προσαγορευθεῖσαι. καὶ τὰ μὲν
τέτων, ἑσπέρια· τὰ δὲ, ἑῶα· τὰ δὲ † ἀμ-
φιφαῖ θεωρεῖται· σπανίως δὲ, βόρεια καὶ
νότια. πάντα δὲ, ἀβέβαια· ὅδε ποτε γὰρ
τι τέτων αἰ φανερόν ἐσθόρηται καλεσθηγ-
μένον. τὰ μὲν τοίνυν αἰρία, τοιαῦτα.

Εμπεριέχει δὲ καὶ πολλὰς ἡ γῆ ἐν αὐ-
τῇ καθάπερ ὕδατος, ἔτω καὶ πνεύματος
καὶ πυρὸς πηγὰς. τέτων δὲ, αἱ μὲν ὑπὸ
γῆν, εἰσὶν ἀόρατοι· πολλὰ δὲ ἀναπνοὰς
ἔχουσι καὶ ἀναφυσήσας, ὥσπερ Λιπάρα τε
καὶ Αἴτινη, καὶ τὰ ἐν Αἰόλῃ νήσοις· αἱ δὲ καὶ
ῥέουσι πολλάκις ποταμῶν δίκην, καὶ μύδρους
ἀναρρίπτουσι διαπύρους. ἐνταῦθα δὲ ὑπὸ γῆν ὄ-
σαι,

24 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

σαι, πλησίον πηγαίων ὑδάτων, θερμαίνουσι ταῦτα· καὶ τὰ μὲν, χλιαρὰ τῶν νάματων ἀνιάσι· τὰ δὲ, ὑπερζέσα· τὰ δὲ, εὖ ἔχοντα κράσεως. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν πνευμάτων πολλὰ πολλαχῶς γῆς σόμια ἀνέφυκται· ὧν, τὰ μὲν, ἐν θύραιαν ποιεῖ τῆς ἐμπελάζοντος· τὰ δὲ, ἀτροφεῖν· τὰ δὲ, χρησμοδεῖν, ὥσπερ τὰ ἐν Δελφοῖς, καὶ τὰ ἐν Λεβαδίᾳ· τὰ δὲ, καὶ παντάπασιν ἀναίρει, καθάπερ τὰ ἐν Φρυγίᾳ. πολλάκις δὲ καὶ συγγενὲς πνεῦμα εὐκράιον ἐν γῇ παρῆξωθεν εἰς μυχίᾳς σύριγγας αὐτῆς, ἔξεδρον γενόμενον ἐκ τῶν οἰκείων τόπων, πολλὰ μέρη συνεκράδανε. πολλάκις δὲ πολὺ γενόμενον ἔξωθεν, ἐγκαλειλήθη τοῖς ταύτης κοιλώμασι, καὶ ἀποκλεισθὲν ἐξόδου, μετὰ βίας αὐτὴν συνετίναξε, ζητῶν ἔξοδον ἑαυτῷ, καὶ ἀπειργάσατο πάθος τῆτο, ὃ καλεῖν εἰώδαμεν σφισμόν· τῶν δὲ σφισμῶν, οἱ μὲν εἰς πλάγια ρεῖοντες κατ' ὀρεῖας γωνί-

γωνίας, ἐπικλίνειν καλῶναι· οἱ δὲ ἄνω
 ῥιπτῶντες, καὶ κάτω κατ' ὀρθὰς γωνίας,
 βράσαι· οἱ δὲ συνιζήσεις ποιῶντες εἰς* τὰ
 κοῖλα, χασματιαί· οἱ δὲ χάσματα ἀνοί-
 γοντες, καὶ γῆν ἀναρρηγνύοντες, ῥῆκται κα-
 λῶνται. τέτων δὲ, οἱ μὲν, καὶ πνεῦμα προς-
 αναβάλλουσι· οἱ δὲ, πέτρας· οἱ δὲ, πηλόν·
 οἱ δὲ, πηγὰς φαίνουσι τὰς πρότερον ἔκ-
 στας· τινὲς δὲ, ἀναλρέποντες κατὰ μίαν πρό-
 ωσιν, ὅς καλῶσιν ὥσας· οἱ δὲ ἀναπάλ-
 λοντες, καὶ ταῖς εἰς ἑκάτερον ἐγκλίσεσι καὶ
 ἀναπάλοεσι διορθῶντες αἰετὸν τὸ σφόδρον,
 παλματῖαι λέγονται, τρόμω πάθος ὁ-
 μοιον ἀπεργαζόμενοι. γίνονται δὲ καὶ μυ-
 κηΐ· αἰσθητοί, σείοντες τὴν γῆν μετὰ βρό-
 μος. πολλάκις δὲ χωρὶς σεισμῶν γίνεσθαι μύ-
 κηνα γῆς, ὅταν τὸ πνεῦμα, σείειν μὲν μὴ
 ἢ αὐτάρκες· ἐνείλεμενον δὲ ἐν αὐτῇ, κό-
 πηται μετὰ ῥοδίσ βίας. συσσωματοποι-

26 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

εἴται δὲ τὰ εἰσιόντα πνεύματα καὶ ὑπὸ τῶν
* ἐν τῇ γῇ ὑγρῶν κεκρυμμένων.

Τὰ δὲ ἀνάλογον συμπίπτει τέτοις καὶ
ἐν θαλάσῃ· χάσματά τε γὰρ γίνεται
θαλάσσης, καὶ ἀναχωρήματα πολλάκις,
καὶ κυμάτων ἐπίδρομαί, ποτὲ μὲν, ἀνι-
νακοπὴν ἔχουσαι· ποτὲ δὲ, † πρῶσιν μό-
νην, ὥσπερ ἰσορεῖται περὶ Ελίκην τε καὶ
Βῆραν. πολλάκις δὲ καὶ ἀναφυσήματα γί-
νεται πυρὸς ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πηγῶν ἀ-
ναβλύσας, καὶ ποταμῶν ἐκβολαί, καὶ δένδρων
ἐκφύσας· ῥοαί τε, καὶ δῖναι, ταῖς τῶν πνευ-
μάτων ἀνάλογον, αἱ μὲν, ἐν μέσοις πελά-
γεσιν· αἱ δὲ, κατὰ τὰς εὐρίπας τε καὶ πορθ-
μύς. πολλαὶ δὲ ἀμπώτεις λέγονται, καὶ
κυμάτων ἄρσεις συμπεριοδεύει ἀεὶ τῇ σε-
λήνῃ, κατὰ τινὰς ὥρισμένους καιροὺς.

Ὡς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, τῶν φοιχείων
ἐγκεκραμένων ἀλλήλοισι, ἐν ἀέρι τε, καὶ γῇ,
καὶ θαλάσῃ, κατὰ τὸ εἶκος, αἱ τῶν πα-

θῶν

Θῶν ὁμοιότητες συνίσταται, τοῖς μὲν, ἐπὶ
μέρους φθορὰς καὶ γενέσεις φέρεσαι· τὸ δὲ
σύμπαν, ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀγέννητον φυ-
λάττεσαι.

5. Καὶ τοι γέ τις *ἐθαύμασε, πῶς
ποτε εἰ ἐκ τῶν ἐναντίων ἀρχῶν συνέστη-
κεν ὁ κόσμος, λέγω δὲ ξηρῶν τε καὶ ὑγρῶν,
ψυχρῶν τε καὶ θερμῶν, ὅ παλαι διέφθαρ-
ται καὶ ἀπόλωλεν· ὥς καὶ εἰ πύλιν τινὲς
θαυμάζοιεν, † ὅπως διαμένη, συνεστηκῆεν
ἐκ τῶν ἐναντίων ἔθνων· πενήτων λέγω, καὶ
πλεσίων· νέων, καὶ γερόντων· ἀσθενῶν, ἰχυ-
ρῶν· πονηρῶν, χρησῶν· ἀγνοῦσι δὲ, ὅτι τῆς
ἥν πολιτικῆς ὁμοιοῦς τὸ θαυμασιώτατον.
λέγω δὲ, ‡ ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν, καὶ ὁμοί-
αν ἐξ ἀνομοίων, ἀπολελεῖ διάθεσιν, ὑποδε-
χομένη καὶ πᾶσαν φύσιν, καὶ τύχην. ἴσως
δὲ καὶ τῶν ἐναντίων ἢ φύσις γλίσχεται, καὶ
ἐκ τῶν ἀπολελεῖν τὸ σύμφωνον, καὶ ἐκ
τῶν ὁμοίων· ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἄρρεν συνή-

28 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

γὰγε πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ ἑκάτερον πρὸς
 τὸ ὁμόφυλον, καὶ τὴν πρώτην ὁμόνοιαν διὰ
 τῶν ἐναντίων συνῆψεν, ὃ διὰ τῶν ὁμοίων.
 ἔοικε δὲ καὶ ἡ τέχνη τὴν φύσιν μιμνήμενη,
 τῷτο ποιεῖν. ζωγραφία μὲν γάρ, λευκῶν
 τε καὶ μελάνων, ὡχρῶν τε καὶ ἐρυθρῶν χρο-
 μάτων ἐγκερασάμενη φύσεως, τὰς εἰκόνας
 τοῖς προηγουμένοις ἀπέτέλεσε συμφώνως·
 μουσική δὲ, ὅξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς, μακρὰς τε
 καὶ βραχεῖς φθόγους μίξασα, ἐν διαφόροις
 φωναῖς μίαν ἀπέτέλεσεν ἁρμονίαν. γραμ-
 ματική δὲ, ἐκ φωνηέντων καὶ ἀφώνων γραμ-
 μάτων κράσιν ποιησάμενη, τὴν ὅλην τέχ-
 νην ἀπ' αὐτῶν συνεστήσατο. ταῦτό δὲ τῷ-
 το ἦν καὶ τὸ παρὰ τῷ σκολεινῷ λεγόμενον
 Ἡρακλείτω. συνάψφας ἔλλα, καὶ ἑχὶ ἔλλα·
 συμφερόμενον, καὶ διαφερόμενον· συνᾶδον, καὶ
 διαᾶδον· καὶ ἐκ πάντων ἓν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα.

Οὕτως ἔν καὶ τὴν τῶν ὅλων σύστασιν,
 ἕρανθ' λέγω, καὶ γῆς, τῷ τε σύμπαντος κόσ-

μος,

μς, διὰ τῆς τῶν ἐναντιωτάτων ἀρχῶν κρά-
 σεως* μία διεκόσμησεν ἀρμονία· ξηρὸν γὰρ
 ὑγρῷ, θερμὸν δὲ ψυχρῷ, βαρεῖτε κῶφον
 μιγέν, καὶ ὀρθὸν περιφερεῖ, γῆν τε πᾶσαν
 καὶ θαλάσσαν, αἰθέρα τε, καὶ ἥλιον,
 καὶ σελήνην, καὶ τὸν ὅλον ὕπανόν διεκόσμη-
 σε μία διὰ πάντων διήκυσσα δύναμις, ἐκ
 τῶν ἀμίκλων καὶ ἑτεροίων, αἶρος τε καὶ γῆς,
 καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος, τὸν σύμπαντα κόσμον
 δημιουργήσασα, καὶ μία διαλαβῶσα σφαί-
 ρας ἐπιφανεία, τὰς τε ἐναντιωτάτας ἐν αὐ-
 τῷ φύσεως ἀλλήλαις ἀναγκάσασα ὁμολο-
 γῆσαι, καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη τῷ
 παντὶ σωτηρίαν. αἰτία δὲ, ταύτης μὲν,
 ἡ τῶν στοιχείων ὁμολογία· τῆς δὲ ὁμολο-
 γίας, ἡ ἰσομοίρια, καὶ τὸ μηδὲν αὐτῶν πλέ-
 ον ἕτερον ἑτέρου δύνασθαι· τὴν γὰρ ἴσην
 † ἀντίσασιν ἔχει· τὰ βαρέα πρὸς τὰ
 κῶφα, καὶ τὰ θερμὰ πρὸς τὰ ψαύτερα,
 τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν μειζόνων διδασκείας,

30 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ὅτι τὸ ἴσον σωσικόν πως ἐστὶν ὁμοιότης· ἡ
 δὲ ὁμόνοια τῷ πάντων γενετῆρος καὶ περι-
 καλλεσάτου κόσμου. τίς γὰρ ἂν εἴη φύσις
 τῷ δὲ κρείττων; ἔν γὰρ ἂν εἴποι τις, μέρος
 αὐτῷ ἐστὶ. τό, τε καλὸν πᾶν, ἐπώνυμόν
 ἐστὶ τέττα· καὶ τὸ τεταγμένον, ἀπὸ τῷ κόσ-
 μου λεγόμενον κεκοσμηθῆναι. τίς δὲ ἰὼν ἐπὶ
 μέρος, δύναται ἂν ἐξισωθῆναι τῇ κατ' ὅ-
 ραν τάξει τε καὶ φορά ἄσρων, ἡλίῳ τε καὶ
 σελήνης, κινεμένων ἐν ἀκριβεσάτοις μέ-
 τροις, ἐξ αἰῶνος εἰς ἕτερον αἰῶνα. τίς δὲ
 γένοιτο ἂν ἀφεύδῃα τοιαύδε, ἡλίνα φυλάτ-
 τουσιν αἱ καλά καὶ γόνιμοι τῶν ὅλων ὥραι,
 θέρη τε καὶ χερμῶνας ἐπάγασσαι τεταγ-
 μένως, ἡμέρας τε καὶ νύκτας, εἰς μηνὸς ἀ-
 ποιέλεσμα, καὶ ἐνιαυτῷ; καὶ μὴν, μεγέθει
 μὲν, ὁ αὐτὸς πανυπέρτατος· κινήσει δὲ,
 ὀξύτατος· λαμπρότητι δὲ, * εὐαγέστατος·
 δυνάμει δὲ, ἀγήρως τε καὶ ἄφθαρτος. ὅτος
 ἐναλίω ζῶν, καὶ πεζῶν, καὶ ἀερίων φύσεως
 ἐχώρισε,

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 31

ἔχώρισε, καὶ βίβας ἐμέτρησε ταῖς ἑαυτῷ κινήσεσιν. ἐκ τούτου πάντα ἐκπνεῖ τε καὶ ψυχὴν ἴχθη τὰ ζῶα. τούτου καὶ αἱ παράδοξοι νεοχμώσεις τέλαγμένως ἀποτελεῖσθαι, συναρατρίων μὲν ἀνέμων παντοίων, πιπλόντων δὲ ἐξ ὕδατος κεραυνῶν, ῥηγνυμένων δὲ χειμώνων ἐξαίσιων. διὰ δὲ τούτων τὸ νοτερόν ἐκπνέζον, τό, τε πυρῶδες διαπνεόμενον, εἰς ὁμόνοιαν ἄγει τὸ πᾶν καὶ καθίστησιν. ἦτε γὰρ φύσιν κομῶσα παντοδαποῖς, νάμασί τε περιβλύζουσα, καὶ περιοχμένη ζώοις, κατὰ καιρὸν ἐκφύσσει τε πάντα καὶ τρέφουσα καὶ διεχομένη, μυρίας τε φέρουσα ἰδέας καὶ πάθη, τὴν ἀγῆρω φύσιν ὁμοίως τηρεῖ, καὶ τοὶ καὶ σφισμοῖς τινασσομένη, καὶ πλεμμυρίσιν ἐπικλυζομένη, πυρκαϊαῖς τε κατὰ μέρος φλογιζομένη. ταῦτα δὲ πάντα ὅμοιον αὐτῇ πρὸς ἀγαθὸν γινόμενα, τὴν δὲ αἰῶνος σωτηρίαν παρέχον. σφοδρῆς τε γὰρ, διεξάττισιν αἱ τῶν πνευμάτων

32 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

μάτων παρεμπιπώς, κατὰ τὰ ῥήγματα
τὰς ἀναπνοὰς ἴχουσαι, καθὼς ἄνω λέλεκ-
ται· * κατὰ τὴν ὁμοιοτέτην τε ὁμοιοτέτην ἀποκλύ-
ζεται πάντα τὰ νοσώδη· περιπνεομένης δὲ
αὔραις, τὰ τε ὑπὸ αὐτὴν, καὶ τὰ ὑπὲρ αὐ-
τὴν εἰλικρινεῖται. καὶ μὲν, αἱ φλόγες μὲν
τὸ παγεῖν πείνουν· οἱ πάγοι δὲ, τὰς
φλόγας ἀνιάσι. καὶ τῶν ἐπὶ μέρος, τὰ μὲν,
γίνεσθαι· τὰ δὲ, ἀκμαῖς· τὰ δὲ, φθείρε-
ται· καὶ αἱ μὲν γενέσθαι, † ἐπαναστέλλουσι
τὰς φθοράς· αἱ δὲ φθοραὶ, κατεστρέφουσι τὰς
γενέσθαι. μία δὲ ἐκ πάντων περαιομένη
σωλήρια διατελεῖ, ἀντιπεριρριζωμένων ἀλ-
λήλοις. ‡ καὶ τότε μὲν, κρατύντων· τότε
δὲ, κρατεμένων, φυλάττει τὸ σύμπαν ἄφ-
θαρτον δι' αἰῶνος.

6. Λοιπὸν δὴ περὶ τῆς τῶν ὅλων συνεκ-
τικῆς αἰτίας κεφαλαιωδῶς εἰπεῖν, ὃν τρό-
πον καὶ περὶ τῶν ἄλλων· πλεμμελές γάρ,
περὶ κόσμου λέγοντας, εἰ καὶ μὴ δι' ἀκριβεῖ-

ας,

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 33

ας, ἀλλ' ἔν γε ὡς εἰς τυπώδη μάθῃσιν,
 τὸ τῷ κόσμῳ κυριώτατον παραλιπεῖν. ἀρ-
 χαῖος μὲν ἔν τις λόγος καὶ πατριός ἐστι πα-
 σιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ Θεῶ τὰ πάντα, καὶ
 διὰ Θεῶ ἡμῖν συνέσκηκεν· ἑδεμία δὲ φύσις,
 αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐτάρκης, ἐρημωθεῖσα
 τῆς ἐκ τέτῃ σωτηρίας· διὸ καὶ τῶν παλαιῶν
 εἶπεῖν τινὲς προήχθησαν, ὅτι ταῦτά ἐστι
 πάντα Θεῶν πλέα τε, καὶ δι' ὀφθαλμῶν
 ἰνδαλλόμενα ἡμῖν, καὶ δι' ἀκοῆς, καὶ πάσης
 αἰσθήσεως· τῇ μὲν θεῇ δυνάμει πρέπον-
 τα καταβαλλόμενοι λόγον, καὶ μὴν τῇ γε
 ἐσία. σωτὴρ μὲν γὰρ οἷως ἀπάντων ἐστὶ,
 καὶ γενέτωρ τῶν ὅπως δὴ ποιεῖ κατὰ τόνδε
 τὸν κόσμον συντελεσμένων, ὁ Θεός· καὶ μὴν
 αὐτὸς ἑὸν καὶ ἐπιπόνον ζῶν κάματον ὑπομέ-
 νων, ἀλλὰ δυνάμει χρώμενος ἀτρυτῶ, δι'
 ἧς καὶ τῶν πόρρω δοκόντων εἶναι, περιγίνε-
 ται. τὴν μὲν ἔν ἀνωτάτῳ καὶ πρώτῃν ἑ-
 δραν αὐτὸς ἔλαχεν, ὑπαίός τε διὰ τῷτο
 ὠνό-

34 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ὠνόμασαι, καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν, * ἀκροά-
 τη κορυφῇ τῷ σύμπαντος ἐγκαθιδρυμένος
 ἕραν. μάλισα δὲ πῶς αὐτῷ τῆς δυνά-
 μεως ἀπολαύει τὸ πλησίον αὐτῷ σῶμα.
 καὶ ἔπειτα, τὸ μὲν ἐκείνο· καὶ ἐφεξῆς ἔτως,
 ἄχρι τῶν καθ' ἡμᾶς τόπων. διὸ γῆ τε καὶ
 τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἔοικεν ἐν ἀποστάσει πλεί-
 στη τῆς ἐκ θεῶ ὄντα ὠφελείας, ἀδενῇ καὶ
 ἀκατάλληλα εἶναι, καὶ πολλῆς μεσὰ τα-
 ραχῆς· ὃ μὲν ἀλλὰ καὶ, καθόσον ἐπὶ πᾶν
 διῴκνεισθαι πέφυκε τὸ θεῖον, καὶ τὰ καθ'
 ἡμᾶς ὁμοίως συμβαίνει, τὰ τε ὑπὲρ ἡμᾶς,
 κατὰ τὸ ἔσχιόν τε καὶ πορρώτερον θεῶ εἶναι,
 μᾶλλον δὲ καὶ ἥττον ὠφελείας μετὰ λαμ-
 βάνοντα. κρεῖττον ἔνι ὑπολαβεῖν ὃ καὶ πρέ-
 πον ἐστὶ, καὶ θεῶ μάλισα ἀρμόζον, ὡς ἡ ἐν
 ἕραν δυνάμις ἰδρυμένη, καὶ τοῖς πλείστον
 ἀφεσηκόσιν, ὡς ἐνὶ γε εἰπεῖν, καὶ σύμπα-
 σιν αἴτιος γίνεσθαι σωτηρίας, μᾶλλον, ἢ ὡς
 διήκουσα καὶ φοιτῶσα ἔνθα μὴ καλὸν μηδὲ
 εὐχα-

εὐχνημον, αὐτὸργεῖν τὰ ἐπὶ γῆς. τῆτο
 μὲν γὰρ ὑδὲ ἀνθρώπων ἡγεμόσιν ἀρμότῃ,
 παντὶ καὶ τῷ τυχόντι ἐφίστασθαι ἔργω· οἷον,
 στρατῆς ἀρχοντι, ἢ πόλεως, ἢ οἴκου· καὶ εἰ
 χρεῶν σρωματόδεσμον εἶη δῆσαι, καὶ εἰ τι
 φαυλότερον ἀποσείλειν ἔργον· ὃ ἐπὶ τῇ με-
 γάλῃ βασιλείᾳ, ἔκ ἂν τὸ τυχὸν ἀνδρά-
 ποδον ποιήσεν. ἀλλ' οἷον ἰσορεῖται τὸ
 Καμβύσης, Ξέρξης τε καὶ Δαρεῖς πρόχνη-
 μα, εἰς σεμνότητος καὶ ὑπεροχῆς ὕψος με-
 γαλοπρεπῶς διεκεκόσμητο· αὐτὸς μὲν γὰρ,
 ὡς λόγος, ἰδρύσθαι ἐν Σέσοις ἢ Ἑκβατάνοις,
 παντὶ ἀόρατος, θαυμαστὸν ἐπέχων βασι-
 λειον οἶκον, καὶ περίβολον χρυσῷ καὶ ἡλέκ-
 τρῳ καὶ ἐλέφαντι ἀσφράπτοντα· πυλῶνες
 δὲ πολλοὶ καὶ συνεχεῖς, πρόθυρά τε συχ-
 νοῖς εἰργόμενα σκαδίοις ἀπ' ἀλλήλων· θύ-
 ραις τε χαλκαῖς, καὶ τείχεσι μεγάλοις ὠ-
 χύρωτο. ἔξω δὲ τῶν, ἄνδρες οἱ πρῶ-
 τοι καὶ δοκιμώτατοι διεκεκόσμητο, οἱ μὲν,

36 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ἀμφ' αὐτὸν βασιλέα, δορυφόροι τε καὶ Δε-
 ράπονοι· οἱ δὲ, ἐκάστῃ περιβόλῃ φύλακες,
 πυλωροὶ τε καὶ ὠτακασαὶ λεγόμενοι· ὡς
 ἂν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς δεσπότης καὶ Θεὸς ὀ-
 νομαζόμενος, πάντα μὲν βλέποι, πάντα δὲ
 ἀκούῃ. χωρὶς δὲ τούτων, ἄλλοι καθεισθήκε-
 σαν προσόδων ταμίαι, καὶ στρατηγοὶ πολέ-
 μων καὶ κυνηγεσίων, δώρων τε ἀποδεκτῆ-
 ρες, τῶν τε λοιπῶν ἔργων ἕκαστοι κατὰ
 τὰς χρείας ἐπιμεληταί. τὴν δὲ σύμπα-
 σαν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας, περαιομένην, Ελ-
 λησπόνῳ μὲν, ἐκ τῶν πρὸς ἑσπέραν με-
 ρῶν· * Ἰνδῶν δὲ, ἐκ τῶν πρὸς ἑω, διειλή-
 φεσαν κατὰ ἔθνη στρατηγοὶ καὶ σαλράπαι καὶ
 βασιλεῖς, δέλοι τῷ μεγάλῃ βασιλέως, ἡ-
 μεροδρόμοι τε καὶ σκοποὶ, καὶ ἄγγελιαφόροι, καὶ
 φύλακες, φρυκλιῶν τε ἐποπλήρες. τοσού-
 τος δὲ ἦν ὁ κόσμος, καὶ μάλιστα τῶν φρυκλι-
 ων, κατὰ διαδοχὰς πυρσευσῶν ἀλλή-
 λοις ἐκ περάτων τῆς ἀρχῆς μέχρι Σέ-

σων

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 37

σων καὶ Εκβαλάνων, ὥς τε τὸν βασιλέα γινώσκειν αὐθημερὸν πάντα τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καινεργόμενα. νομιζέον δὴ τὴν τῷ μεγάλῃ βασιλέως ὑπεροχὴν, πρὸς τὴν τῷ τὸν κόσμον ἐπέχοντος Θεῷ, τοσούτον καλαδεεσέραν, ὅσον τῆς ἐκείνης, τὴν τῷ φαυλοτάτῃ τε καὶ ἀσθενεστάτῃ ζῶν. ὥς τε, εἴπερ ἄσεμνον ἦν αὐτῷ, αὐτὸν δοκεῖν Ξέρξην αὐτεργεῖν ἅπαντα καὶ διαλελεῖν ἅ βέλοισι, καὶ ἐφιστάμενον διοικεῖν, πολὺ, μᾶλλον ἀπρεπὲς ἂν εἴη τούτο Θεῷ.

Σεμνότερον δὲ καὶ πρεπωδέσμερον, αὐτὸν μὲν ἐπὶ τῆς ἀνωτάτῃ χώρας ἰδρύσθαι, τὴν δὲ δύναμιν διὰ τοῦ σύμπαντος κόσμου διήκυσαν, ἡλίον τε κινεῖν καὶ σελήνην, καὶ τὸν πάντα ἔρανὸν περιάγειν, αἰτιόον τε γίνεσθαι τῆς ἐπὶ τῆς γῆς σωτηρίας· ὃδὲν γὰρ ἐπιτεχνήσεως αὐτῷ δεῖ, καὶ ὑπηρεσίας τῆς παρ' ἐτέρων, ὥς περ τοῖς παρ' ἡμῖν ἄρχουσι τῆς πολυχειρίας διὰ τὴν ἀδελφείαν.

38 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ρειαν. ἀλλὰ τὸτο ἦν τὸ θεϊότατον, τὸ
 μετὰ ῥαφώνης καὶ ἀπλῆς κινήσεως παντο-
 दाπὰς ἀπολελεῖν ἰδέας, ὥσπερ ἀμέλει δρῶ-
 σιν* οἱ μεγαλότεροι διὰ μιᾶς ὀργάνου χα-
 σηρίας, πολλὰς καὶ ποικίλας ἐνεργείας ἀ-
 ποτελῶντες. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ νευροσπᾶσαι,
 μίαν μῆρινθον ἐπιασασάμενοι, ποιῶσι καὶ
 αὐχένα κινεῖσθαι, καὶ χεῖρα τῷ ζῷ, καὶ
 ὦμον, καὶ ὀφθαλμόν· ἔστι δὲ ὅτε πάντα τὰ
 μέρη, μετὰ τινος εὐρυθμίας. ἔτως ὅν καὶ ἡ
 θεία φύσις ἀπὸ τινος ἀπλῆς κινήσεως τῷ
 πρώτῳ, τὴν δύναμιν εἰς τὰ ζυνεχῇ δίδωσι,
 καὶ ἀπ' ἐκείνων πάλιν εἰς τὰ πορρωτέρω,
 μέχρις ἂν διὰ τῷ παντὸς διεξέλθῃ· κινηθὲν
 γὰρ ἕτερον ὑφ' ἑτέρου, καὶ αὐτὸ πάλιν ἐκί-
 νησεν ἄλλο σὺν κόσμῳ, δρώντων μὲν πάν-
 των οἰκείως ταῖς σφείραις κατασκευαῖς,
 ὃ τῆς αὐτῆς δὲ ὁδοῦ πᾶσιν ἔσσης, ἀλλὰ δια-
 φόρου καὶ ἑτεροίας· ἔστι δὲ οἷς καὶ ἐναντίας καί
 τοι τῆς πρώτης οἷον ἐνδύσεως εἰς κίνησιν †
 μίαν

μίαν γενομένης· ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐξ ἄλγυς
 ὁμῶς ῥίψει σφαῖραν, καὶ κύβον, καὶ κῶνον, καὶ
 κύλινδρον· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν κατὰ τὸ ἴ-
 διον κινηθήσεται σχῆμα· ἢ εἴ τις ὁμῶς ζῶον
 ἐνυδρὸν τε, καὶ χερσαῖον, καὶ πτηνὸν ἐν τοῖς
 κόλποις ἔχων ἐκβάλοι· δῆλον γάρ, ὅτι,
 τὸ μὲν νηκίον, ἀλλόμενον, εἰς τὴν ἑαυτοῦ
 διάλειαν ἐκνήξει· τὸ δὲ χερσαῖον, * εἰς
 τὰ, σφέτερα ἦθη καὶ νομῶς, διεξερπύσῃ· τὸ
 δὲ αἰέριον ἐξαρθρὲν ἐκ γῆς μελάρσιον οἰχή-
 σεται πείόμενον, μιᾶς τῆς πρώτης αἰτίας
 πᾶσιν ἀποδόσης τὴν οἰκείαν εὐμάρταν· ὥ-
 τως ἔχῃ καὶ ἐπὶ κόσμῳ· διὰ γὰρ ἀπλῆς τῆς
 σύμπαντος ὕραν περιαγωγῆς ἡμερᾶ καὶ
 νυκτὶ περαιομένης, ἀλλοῖται πάντων διέξο-
 δοὶ γίνονται, καὶ τοὶ ὑπὸ μιᾶς σφαίρας
 περιεχομένων, τῶν μὲν, θᾶττον· τῶν δὲ,
 χολαιότερον κινεμένων, παρά τε τὰ τῶν
 διασημάτων μήκη, καὶ τὰς ἰδίας ἐκάστων
 κατασκευάς· σελήνη μὲν γάρ, ἐν μηνὶ τὸν

40 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ἑαυτῆς διαπεραίνεται κύκλον, αὐξομένη
 τε, καὶ μειομένη, καὶ φθίνουσα. ἥλιος δὲ, ἐν
 ἑνιαυτῷ· καὶ οἱ τέττα ἰσόδρομοι, ὃ, τε Φωσ-
 φόρος, καὶ ὁ Ερμῆς λεγόμενος. ὁ δὲ Πυρό-
 ρος, ἐν διπλασίονι τέττων χρόνῳ· ὁ δὲ Δι-
 ος, ἐν ἑξαπλασίονι τέττα· καὶ τελευταῖος,
 ὁ τῷ Κρόνῳ λεγόμενος, ἐν διπλασίονι καὶ ἡ-
 μιστὶ τῷ ὑποκάτω. μία δὲ ἐκ πάντων ἁρ-
 μονία συναδόντων καὶ χορευόντων κατὰ τὸν
 ἔρανόν, ἐξ ἑνός τε γίνεται, καὶ εἰς ἑν ἀπο-
 λήγει. κόσμον οἷ' ἐτύμως τὸ σύμπαν,
 ἀλλ' ἐκ ἀκοσμίαν, ὀνομάσας ἄν.

Καθάπερ δὲ ἐν χορῷ, κορυφαίαι κα-
 τάρξαντες, συνεπηχεῖ πᾶς ὁ χωρὸς ἀν-
 δρῶν, ἑοῦ' ὅτε καὶ γυναικῶν ἐν διαφόροις φω-
 ναῖς ὀξύτεραις καὶ βαρυτέραις μίαν ἁρμο-
 νίαν ἐμμελῆ κεραννύντων· ἔτῳς ἔχει καὶ
 ἐπὶ τῷ τὸ σύμπαν διέποντος θεῷ· κατὰ
 γὰρ τὸ ἄνωθεν ἐνδόσιμον ὑπὸ τῷ φερωνύ-
 μῳς ἄν κορυφαίαι προσαγορευθέντες, κινεῖ-
 ται

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 41

ται μὲν τὰ ἄσπρα αἰεὶ, καὶ ὁ σύμπας ἔρα-
 νός. πορεύεται δὲ διτλὰς πορείας ὁ παμ-
 φαῆς ἥλιος· τῇ μὲν, ἡμέραν καὶ νύκτα δι-
 ορίζων, ἀνατολῇ καὶ δύσει· τῇ δὲ, τὰς τέσ-
 σαραις ὥραις ἄγων τῷ ἔτους, πρόσσοτε βό-
 ρρος, καὶ ὀπίσω νότιος διεξέρπων. γίνονται
 δὲ ὑετοὶ κατὰ καιρὸν, καὶ ἄνεμοι, καὶ δρόσοι,
 τά τε πάθη τὰ ἐν τῷ περικύκλῳ συμβαί-
 νοντα, διὰ τὴν πρώτην καὶ ἀρχαιόγονον αἰ-
 τίαν. ἐπὶ οὖν καὶ τούτοις, πόλεμον ἔκραν,
 θαλάσσης ἀνοιδήσεις, δένδρων ἐκφύσεις,
 καρπῶν πεπάνσεις, γοναὶ ζώων, ἐκτρο-
 φαί τε πάντων, καὶ ἀκμαί, καὶ φθίσεις, συμ-
 βαλλομένης πρὸς ταῦτα καὶ τῆς ἐκάστης
 καίασκευῆς, ὡς ἔφην. ὅταν ὅν οὖν ὁ πάντων ἡ-
 γεμῶν τε καὶ γενέτωρ, ἀόρατος ὢν ἄλλως,
 πλὴν λογισμῷ, σημάνῃ πάση φύσει μετα-
 ξὺ ἔρανός τε καὶ γῆς φερομένη, κινεῖται πᾶ-
 σα ἐνδελεχῶς ἐν κύκλοις καὶ πέρασιν ἰδίοις·
 πόλιν μὲν, ἀφανίζομένη· πόλιν δὲ, φαινο-

42 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

μένη, μυρίας ιδέας ἀναφαίνεσά τε καὶ πάλιν ἀποκρύπτουσα ἐκ μιᾶς ἀρχῆς. ἔοικε δὲ κομιδῇ τὸ δρώμενον, τοῖς ἐν πολέμῳ καίροις μάλιστα γινομένοις, ἐπιδᾶν ἢ σάλπιγγι σημῆναι τῷ στρατοπέδῳ· τότε γὰρ τῆς φωνῆς ἕκαστος ἀκέσας, ὁ μὲν, ἀσπίδα ἀναρρεῖται· ὁ δὲ, θώρακα ἐνδύεται· ὁ δὲ, κνημίδας, ἢ κράνος, ἢ ζωστῆρα περικείμεται· καὶ ὁ μὲν, ἵππον χαλινοῖ· ὁ δὲ, συνωρίδα ἀναβαίνει· ὁ δὲ, σύνθημα περὶ γυῶ· καθίσταται δὲ εὐθέως, ὁ μὲν λοχαγὸς, εἰς λόχον· ὁ δὲ ταξιάρχος, εἰς τάξιν· ὁ δὲ ἵππεύς, ἐπὶ κέρας· ὁ δὲ ψιλὸς, εἰς τὴν ἰδίαν * ἐκτρέχει χώραν· πάντα δὲ ὑφ' ἑνα σημάντορα κινεῖται κατὰ πρὸς αὐτῷ τῷ τὸ κράτος ἔχοντος ἡγεμόνος. ἔτω χρὴ καὶ περὶ τῶ συμπαντος φρονεῖν· ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὁτρυνομένων πάντων, γίνεται τὰ οἰκεῖα, καὶ ταύτης ἀοράτου καὶ ἀφανῆς· ὅπερ ὕδαμῶς ἐστὶν ἐμπόδιον, ἔτε ἐκείνη πρὸς τὸ δρᾶν, ἔτε ἡμῖν πρὸς τὸ

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 43

τὸ πισεῦσαι· καὶ γὰρ ἡ ψυχὴ, δι' ἣν ζῶ-
 μέν τε, καὶ πόλεις καὶ οἴκους ἔχομεν, ἀόρα-
 τος ὄσα, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ὁράται· πᾶς
 γὰρ ὁ τῷ βίῃ διάκοσμος, ὑπὸ ταύτης εὐ-
 ρηται, καὶ διατέτακται, καὶ συνέχεται· γῆς
 ἀρόσεις, καὶ φυτεύσεις· τέχνης ἐπίνοιαί,
 χρήσεις νόμων, κόσμος πολιτείας, ἐνδη-
 μοὶ πράξεις, ὑπερόριος πόλεμος, εἰρήνη.

Ταῦτα χρὴ καὶ περὶ Θεῶν διανοεῖσθαι,
 δυνάμει μὲν ὄντος ἰχυροτάτης, κάλλει δὲ
 εὐπρεπεστάτης, ζωῇ δὲ ἀθανάτης, ἀρετῇ δὲ
 κρατίστη· διότι πάση θνητῇ φύσει γενόμε-
 νος ἀθεώρητος, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων Θεω-
 ρεῖται· τὰ γὰρ πάθη, καὶ τὰ δι' αἴρος ἀ-
 πανία, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν ὕδατι, Θεῶ
 λέγοντ' ἂν ὄντως ἔργα εἶναι, τῷ τὸν κόσμον
 ἐπέχοντος· ἐξ ὧ κατὰ τὸν φυσικὸν Ἐμ-
 πεδοκλέα,

Πάνθ' ὅσα τ' ἦν, ὅσα τ' ἐστίν, ἰδ' ὅσα
 τε ἔσαι ὁπίσσω,

Δέν-

44 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Δένδρεά τ' ἐβλάσθησε καὶ ἄνδρες ἡδὲ γυ-
ναῖκες (ἰχθυῖς.

Θῆρες τ' οἰωνοὶ τε καὶ ὕδατοθρέμμονες
ἔοικε δὲ ὄντως, εἰ καὶ μικρότερον, παραβάλ-
λαιν τὸν κόσμον τοῖς ὀμφαλοῖς λεγομένοις
τοῖς ἐν ταῖς ψαλίσι λίθοις, οἳ μέσοι κεί-
μενοι κατὰ τὴν εἰς ἐκάτερον μέρος ἐνδοσιν,
ἐν ἀρμονίᾳ τηροῦσι καὶ ἐν τάξει τὸ πᾶν *
χῆμα τῆς ψαλίδος καὶ ἀκίνητον. φασὶ δὲ
καὶ τὸν ἀγαλματοποιὸν Φειδίαν καλῶσκει-
αζόμενον τὴν ἐν ἀκροπόλει Ἀθηναῖαν, ἐν μέ-
σῃ τῇ ταύτης ἀσπίδι, τὸ ἑαυτὴ πρόσω-
πον ἐνλυπώσασθαι, καὶ συνδῆσαι τῷ ἀγάλ-
ματι διὰ τινος ἀφανοῦς δημιουργίας· ὥστε
ἐξ ἀνάγκης, εἴ τις βέλοιοτο αὐτὸ περιαι-
ρεῖν, τὸ σύμπαν ἄγαλμα λύφν τε καὶ συγ-
χεῖν. τῷτον ἔν ἔχει τὸν λόγον ὁ Θεὸς ἐν
κόσμῳ, συνέχων τὴν τῶν ὅλων ἀρμονίαν
τε καὶ σωτηρίαν· πλὴν ὅτε μέσος ὢν, ἐν-
θα ἡ γῆ τε καὶ ὁ θολερὸς ἔτος τόπος, ἀλλ'
ἄνω

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 45

ἄνω, καὶ καθαρὸς ἐν καθαρῷ χώρῳ βεβη-
κῶς, ὃν ἐτύμως καλῶμεν, ἔρανὸν μὲν, ἀ-
πὸ τοῦ ὅρον εἶναι τῶν ἄνω· Ὀλυμπον δὲ,
οἶον ὀλολαμπῇ, καὶ πανίος ζόφου καὶ ἀτάκ-
της κινήματος κεχωρισμένον, οἷα γίνεται
παρ' ἡμῖν διὰ χειμῶνος καὶ ἀνέμων βίας,
ὥσπερ ἔφη καὶ ὁ ποιητὴς Ὀμηρος·

Οὐλύμπόν εἰ' ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσ-
φαλὲς αἰεὶ

Εμμεναι, ἔτ' ἀνέμοισι τιμάσθαι, ἔτε
ποτ' ὁμβρῷ

Δεύειαι, ἔτε χιῶν ἐπιπίδναίαι· ἀλλὰ
μᾶλλ' αἴθρη

Πέπλταται ἀνέφελος, λευκὴ δὲ ἀναδέ-
δρομεν αἴγλη.

συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ βίος ἅπας, τὴν ἄ-
νω χώραν ἀποδὲς θεῶ· καὶ γὰρ πάντες οἱ
ἄνθρωποι ἀναλείνομεν τὰς χεῖρας εἰς τὸν
ἔρανόν, εὐχὰς ποιῶμενοι· καθ' ὃν λόγον καὶ
κακῶς ἀκείνο ἀναπεφώνηται·

Ζεὺς

46 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Ζεὺς δ' ἔλαχ' ἔρανὸν εὐρὺν ἐν αἰθέρι καὶ
νεφέλῃσι.

διὸ καὶ τῶν αἰοθητῶν τὰ τιμιώτατα, τὸν
αὐτὸν ἐπέχει τόπον, ἄστρα τε καὶ ἥλιος καὶ
σελήνη· μόνα τε τὰ ἑράνια. διὰ τοῦτο ἄ-
εὶ τὴν αὐτὴν σώζοντα τάξιν διακεκόσμη-
ται, καὶ ὅποτε ἀλλοιωθέντα μετεκινήσῃ,
καθάπερ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εὐτρεπῆ ὄντα,
πολλὰς ἑτεροιώσεις καὶ πάθη ἀναδέδεκται.
σεῖσμοι τε γὰρ ἤδη βίαιοι, πολλὰ μέρη
τῆς γῆς ἀνέρρηξαν· ὄμβροι τε κατέκλυσαν,
ἐξαίσιοι κατάρραγέντες· ἐπιδρομαὶ τε κυ-
μάτων, καὶ ἀναχωρήσεις πολλάκις καὶ ἡ-
πεύρης ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττης ἡπεί-
ρωσαν· βίαια τε πνευμάτων καὶ τυφώνων,
ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέτρεψαν· πυρκαϊ-
αὶ τε καὶ φλόγες, αἱ μὲν, ἐξ ἑρανοῦ γενό-
μεναι πρότερον, ὥσπερ φασὶν, ἐπὶ Φαέ-
θοντος, τὰ πρὸς ἑὸ μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ
πρὸς ἑσπέρας ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκ-
φυσή-

φυσήσασαι, καθάπερ τῶν ἐν Αἴτνῃ κρα-
 τήρων ἀναρρᾶγέντων, καὶ ἀνα τὴν γῆν φε-
 ρομένων χειμάρρῃς δίκην· ἔνθα καὶ τὸ τῶν
 εὐσεβῶν γένος ἐξόχως ἐτίμησε τὸ δαιμό-
 νιον, περικαλλὰ ληφθέντων ὑπὸ τοῦ ρεύματος,
 διὰ τὸ βασάζειν γέροντας ἐπὶ τῶν ὤμων
 γονεῖς, καὶ σώζειν· πλησίον γὰρ αὐτῶν γε-
 νόμενος ὁ τοῦ πυρὸς ποταμὸς ἐξεχίσθη,
 παρέλρεψέ τε, τὸ μὲν, ἔνθα· τὸ δὲ, ἔνθα·
 καὶ ἐτήρησεν ἀβλαβεῖς ἅμα τοῖς γονεῦσι τῆς
 νεανίσκου. καθόλου δὲ, ὅπερ ἐν νηὶ κυβερ-
 νήτης, ἐν ἄρματι δὲ ἡνίοχος, ἐν χορῶν δὲ
 κορυφαῖος, ἐν πόλει δὲ νόμος, ἐν στρατοπέ-
 δῳ δὲ ἡγεμών· τῷτο θεὸς ἐν κόσμῳ· πλὴν
 καθ' ὅσον, τοῖς μὲν, καματηρὸν τὸ ἄρχεσθαι,
 πολυκίνητόν τε, καὶ πολυμέριμον· τῷ δὲ,
 ἄλυπον, ἄπονόν τε, καὶ πάσης κεχωρισμέ-
 νον σωματικῆς ἀσθενείας· ἐν ἀκινήτῳ γὰρ
 ἰδρυμένος πάντα κινεῖ, καὶ περιάγει, ὅπως βέλ-
 λει, καὶ ὅπως, ἐν διαφόροις τε ἰδέαις καὶ
 φύσεσιν·

48 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Φύσεσιν · ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ τῆς πόλεως νόμος, ἀκίνητος ὢν, ἐν ταῖς τῶν χρωμένων ψυχαῖς πάντα οἰκονομεῖ τὰ κατὰ τὴν πολίτειαν. ἐφεπόμενοι γὰρ αὐτῷ, δηλονότι ἐξίασιν, ἄρχοντες μὲν, ἐπὶ τὰ ἀρχεῖα · δεσμοθέται δὲ, εἰς τὰ οἰκεῖα δικαστήρια · βουλευταὶ δὲ καὶ ἐκκλησιασταί, εἰς συνέδρια τὰ προσήκοντα · καὶ ὁ μὲν τις, εἰς τὸ πρυτανεῖον βαδίζει σιτησόμενος · ὁ δὲ, πρὸς τῆς δικαστῆς, ἀπολογησόμενος · ὁ δὲ, εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀποθανέμενος. γίνονται δὲ καὶ δημοδοιοῦναι νόμιμοι, καὶ πανηγύρεις ἐνιαύσιαι, θεῶν τε θυσίαι, καὶ ἡρώων θεραπείαι, καὶ χοαὶ κεκμηκότων · ἄλλα δὲ ἄλλοις ἐνεργέμενα, κατὰ μίαν πρόσταξιν, ἢ νόμιμον ἐξουσίαν, σώζει τὸ τοῦ ποιήσαντος ὄντως,

Πόλις δὲ ὅμῃ μὲν θυμιαμάτων γέμει,

Ὅμῃ δὲ παιάνων τε καὶ σεναγμάτων ·

ἔτῳς ὑποληπτόν καὶ ὑπὸ τῆς μείζονος πόλεως

Περὶ ΚΟΣΜΟΥ. 49

λεως, λέγω δὴ τοῦδε τῷ κόσμῳ. νόμος μὲν
 γὰρ ἡμῖν ἰσοκλινής, ὁ Θεὸς, ὑδεμίαν * ὑ-
 ποδεχόμενος διόρθωσιν, ἢ μεΐαθεσιν· κρείτ-
 των δέ, οἶμαι, καὶ βεβαιότερος τῶν ἐν κύρ-
 σεσιν ἀναγεγραμμένων. ἡγυμένους δὴ ἀεικι-
 νήτως αὐτοῦ καὶ ἐμμελῶς, ὁ σύμπας διοικο-
 νομεῖται διάκοσμος οὐρανοῦ καὶ γῆς, μεμε-
 ρισμένος κατὰ τὰς φύσεις πάσας διὰ τῶν
 οἰκείων σπερμάτων, εἴστε τὰ φυτὰ καὶ ζῶα,
 κατὰ γένη τε καὶ εἶδη· καὶ γὰρ ἄμπελοι, καὶ
 φοῖνικες, καὶ περσέαι, συκέαι τε γλυκεραί,
 καὶ ἐλαῖαι, ὥς φησιν ὁ ποιητής, τὰ τε ἄ-
 καρπα μὲν, ἄλλας δὲ παρεχόμενα χρεί-
 ας, πλάτανοι, καὶ πίτυες, καὶ πύξοι,

Κλήθρη τ', αἰθήρος τε, καὶ εὐώδης κυπά-
 ριστος·

αἱ τε καρπὸν ὁπώρας ἡδύν, ἄλλως δὲ δυ-
 σσηαύριζον φέρουσαι,

Οχναί, καὶ ῥοιαί, καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρ-
 ποι·

Ε

τῶν

50 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

τῶν τε ζώων τὰ τε ἄγρια καὶ ἡμέρα, τὰ τε ἐν ἀέρι καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν ὕδατι βοσκό-
 μενα γίνεσθαι, καὶ ἀκμάζει, καὶ φθείρεται, καὶ
 τοῖς τῷ Θεοῦ πειδόμενα δεσμοῖς· πᾶν
 γὰρ ἔρπετόν, τὴν γῆν νέμεται, ὥς φησιν
 Ἡράκλειτος.

7. Εἰς δὲ ὧν, πολυώνυμός ἐστι, καλο-
 νομαζόμενος τοῖς πάθεσι πᾶσιν, ἅπερ αὐ-
 τὸς νεοχμεῖ. καλοῦσι δὲ αὐτὸν καὶ Ζῆ-
 να, καὶ Δία, παραλλήλως χρώμενοι τοῖς
 ὀνόμασιν, ὥς καὶ εἰ λέγοιμεν, δι' ὃν ζῶ-
 μεν. Κρόνος δὲ καὶ Χρόνος λέγεται, διήκων
 ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς ἕτερον αἰῶνα· ἀ-
 στραπαῖος τε καὶ βρονταῖος, καὶ αἰθήριος
 καὶ αἰθέριος, κεραυνίος τε καὶ ὑέτιος, ἀπὸ
 τῶν ὑετῶν καὶ κεραυνῶν, καὶ τῶν ἄλλων
 καλεῖται· καὶ μὴν ἐπικάρπιος μὲν, ἀπὸ
 τῶν καρπῶν· πολιεὺς δὲ, ἀπὸ τῶν πόλε-
 ων ὀνομάζεται· γενέθλιός τε καὶ ἔρκειος,
 καὶ ὁμόγνητος, καὶ πάτριος, ἀπὸ τῆς προ-

ταῦτα

τάταῦτα κοινωνίας· ἐταιρεῖός τε καὶ φίλιος,
καὶ ξένιος, καὶ σφάτιος, καὶ τροπαιῶχος,
καὶ καθαροῖός τε, καὶ παλαμναῖος, καὶ ἰκέ-
σιος καὶ μειλίχιος, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέ-
γουσι· σωτήρ τε καὶ ἐλευθέριος, ἐτύμως·
ὥς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ἑρᾶνιός τε καὶ χθό-
νιος, πάσης ἐπώνυμος ὢν φύσεώς τε καὶ
αὐ-τύχης, ἅτε πάντων αὐτὸς αἴτιος ὢν· διὰ
τῶν καὶ ἐν τοῖς Οἰφικοῖς ἔκκακῶς * λέγεται,
Ζεὺς πρῶτος γένειο, Ζεὺς ὕστατος † ἀρχι-
κέραιος·

Ζεὺς κεφαλή, Ζεὺς μέσσα· Διὸς δ' ἐκ
πάντα τέτυκται,

Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ ἑρᾶν ἄσπερό-
εντος·

Ζεὺς ἄρσην γένειο, Ζεὺς ἄμβροτος ἐπλε-
το νόμφη.

Ζεὺς πνοιή πάντων, Ζεὺς ἀκαμάτης πυ-
ρὸς ὁρμή.

Ζεὺς πόντις ῥίζα, Ζεὺς ἥλιος, ἡδὲ σελήνη.

52 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Ζεὺς βασιλεὺς, Ζεὺς ἀρχὸς ἀπάντων *
ἀρχικέραυνος.

Πάντας γὰρ κρύψας αὖτις φάος ἐς πο-
λυγηθές,

Ἐξ ἱερῆς κραδίης ἀνενέγκατο μέρμερα ῥέ-
ζων.

οἶμαι δὲ καὶ τὴν Ἀνάγκην ἐκ ἄλλό τι λέ-
γεσθαι, πλὴν τῆτον, οἶονεὶ ἀκίνητον ἐσί-
αν ὄντα· εἰμαρμένην δὲ, διὰ τὸ εἶρειν τε καὶ
χωρεῖν ἀκωλύτως. Πεπρωμένην δὲ, διὰ
τὸ πεπεραλῶσθαι πάντα, καὶ μηδὲν ἐν τοῖς
ἔσιν ἀπειρον εἶναι. καὶ Μοῖραν μὲν, ἀπὸ
τῆ μεμερίαθαι· Νέμεσιν δὲ, ἀπὸ τῆς ἐ-
καστῷ διανεμήσεως· Ἀδράσειαν δὲ, ἀναπό-
δραστον αἰτίαν ἔσαν κατὰ φύσιν· Αἴσαν
δὲ, αἰεὶ ἔσαν. τά τε περὶ τὰς μοῖρας καὶ
τὸν ἀτρακτον, εἰς τῆτό πως νεύει· τρεῖς
μὲν γὰρ αἱ μοῖραι, κατὰ τὰς χρόνους με-
μερισμένα· νῆμα δὲ ἀτράκτε, τὸ μὲν
ἔξεργασμένον· τὸ δὲ μέλλον, τὸ δὲ, περι-
σφρεφόμενον

ν * σρεφόμενον· τέτακται δὲ, κατὰ μὲν τὸ γε-
 γονός, μία τῶν μοιρῶν, Ἀτροπος, ἐπεὶ τὰ
 πο- παρελθόντα πάντα, ἄτρεπλά ἐσι. κατὰ δὲ
 ῥέ- τὸ μέλλον, Λάχεσις· εἰς πάντα γὰρ ἡ
 κατὰ φύσιν μένῃ λήξις· κατὰ δὲ τὸ ἐνεσῶς,
 Κλωθῶ, συμπεραίνουσα τε καὶ κλώθουσα
 λέ- ἐκάσῳ τὰ οἰκεῖα. περαίνειαι δὲ καὶ ὁ μῦθος
 ἐκ ἀτάκτως. ταῦτα δὲ πάντα ἐσὶν, ἕκ
 τε καὶ ἄλλό τι, πλὴν ὁ Θεός, καθάπερ καὶ ὁ γεν-
 δια- ναῖος Πλάτων φησὶν. ὁ μὲν δὲ Θεός, ὥ-
 τοῖς σπερ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν τε, καὶ τε-
 ἰπό- λευτήν, καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων ἔχων,
 ἡς ἐ- εὐθεία περαίνει κατὰ φύσιν πορευόμενος·
 πό- τῷ δὲ, αἰεὶ ξυνέπειαι Δίκη, τῶν ἀπολει-
 σαν- πομένων τῷ Θεῷ νόμῳ τιμωρός· ἥς ὁ εὐ-
 ς καὶ δαιμονήσῃν μέλλων, μάκαρός τε καὶ εὐδαί-
 ρει- μων, ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἶη.

με-
 μὲν
 τερι-
 νον

Τ Ε Λ Ο Σ.

INNOXOZOXOII

A
M
ad con
existe
dem r
eo ins
sophia
arum
maxim
turam
pore s
cum
quond
nus hu
luc im
sophia
longiss
nimiru
necessi
rum re
interpr
nim lib
que pr
ejus fi
abunde
illos m
quaslib
qui nol
tumque
tis aspe
sometip

A R I S T O T E L I S

LIBER DE

M U N D O,

AD A L E X A N D R U M.

M IHI quidem saepe divina quaedam res, Alexander, admirationeque digna visa est, philosophia: praecipue vero ea in parte, in qua sola ipsa sublime sese tollens ad contemplandas rerum naturas, magno illic studio contendit existentem in eis veritatem pernoscere. Et cum caeteri quidem mortales altitudine ipsa rei, atque magnitudine deterriti, eo instituto abscessissent; dignum id inceptum esse duxit philosophia, quod intrepide ipsa, nec dubitanter, aggredereetur. Earum etiam rerum disciplinam sibi tum cognatissimam, tum maxime decoram arbitrata est. Siquidem cum per rerum naturam negatum hoc esset homini, caelestem ut in locum corpore se conferret, utque veluti e terra peregre proficiscens, locum illum oculis perlustraret, id quod stolidi illi Aloidae quondam facere instituerunt; eo factum est, animus ut humanus hujus viae ducem nactus intellectum, peregrinabundus illic importaretur. Ex quo evenit, viam cum invenisset philosophia lassitudinis vacuum atque laboris, res ut inter se situ longissime sejunctas, una intelligentia complecteretur; facile nimirum eas res noscitans, quaecumque sibi naturalis intercedit necessitudo. Eadem etiam cum divino animae oculo divinarum rerum naturam comprehendisset; hominibus subinde eas interpretari coepit, quasque antistitis officio perfungi. Id enim libens philosophia faciendum susceperat, ut quas res cumque praecipuae commendationis esse existimasset, eas, quoad ejus fieri posset, inter homines erogaret: quibus utique ipsis abunde atque prolixè consultum ipsa cupiebat. Quapropter illos miserari quivis jure possit, ut pusilli animi scriptores, res quaslibet vulgoque expositas summa admiratione prosecutos, qui nobis unius loci naturam, aut urbis cujusdam formam situmque, aut magnitudinem fluminis, aut denique amoeni montis aspectum describere instituerunt, cum interim magnifice de semetipsis sentiant ob exilem quampiam naturae perceptionem:

nem: cujusmodi nonnulli magno illi quidem studio fecerunt, accurata ut dictione describerent, hic Ossam montem, ille Nissam: alii Corycæum specum, alii quidvis eorum quae inter orbis particulas censentur. Id quod ideo evenit, quod illis majora vidisse non contigit: mundum scilicet et praecipuas ejus partes. Haudquaquam enim illi tantopere quaelibet admirarentur, si hisce contemplandis incubuissent legitima contentione, omnia vero et parva et floccifacienda duxissent, dumtaxat prout extat horum excellentia. Proinde dicere ipsi aggrediamur de iis omnibus universim collectis, quamque fieri potest maxime theologica commentatione edisserere, quae nam sit cujusque horum natura, situs, motus.

Tibi verò, utpote imperatorum praestantissimo, hoc quoque decorum consentaneumque esse arbitror, cum maximarum rerum commentationem animo consecrari, tum vero ex philosophiae studio nihil jam non grande animo agitare: optimates etiam viros iis rebus invitare, quibus rebus ipsi ab eadem munifice praedito esse contingit.

2. Mundus est compages è coelo terraque coagmentata, atque ex iis naturis quae intra ea continentur. Dicitur etiam aliter mundus, ordo et digestio universorum, quae a Deo et per Deum asservatur. Hujus situm medium, immotum et stabilem, terra vitae foecunditate praedita, sortita est: animantium quidem illa omnifariam distinctarum sedes et parens. Hujus universitatis suprema pars omnis, omnem in partem finita est et terminata: cujus id quod in celsissimo loco situm est, Caelum dicitur, Dei domicilium. Hoc cum divinis corporibus plenum sit, quae Sidera nos appellare solemus: motuque sempiterno agatur uno circumactu, orbisque ductu eodem: perenni utique in aevum tenore rapta secum illa circumagit corpora, ad numerum in moremque praefultoris. Universi autem mundi caelique globosa (ut dictum est) forma compacti, jugique vertigine exagitati, duo esse puncta necesse est inter se è regione obversa, itidem atque si globus in torno circumagatur: stabilia quidem illa, globumque continentia; circa quae mundus universus vertitur. Hos vertices appellant aut cardines. Per quos si lineam rectam ab uno ad alterum porrectam intellexeris, quam nonnulli Axem vocitant; erit haec utique mundo linea dimetiens: ita ut terram in medio, ambos autem cardines habeat pro terminis. Qui cum ipsi fixi sint, et immoti; alter eorum semper sublimis apparet super verticem, ad tractum coeli Aquilonarem; ab Urfa appellatus Arcticus: at infra terram alter semper conditus

ditus circa tractum Australem, Antarcticus dictus est, ut contrarius Arctico. Coeli porro siderumque substantiam appellamus aethrem: non quidem ideo quod ignita flagret ipsa, ut aliqui censuerunt, plurimum utique aberrantes circa potentiam illam maxime ab ignea natura abhorrentem: origine verò hujus vocabuli inde ducta, quod semper aether currat motu circumductili: cum sit illud elementum à quatuor illis diversum: tum divinum, tum interitus expers. Eorum verò siderum, quae intus cohibentur, ea quae errationis nescia sunt, cum coelo circumferuntur, easdem utique sedes, positasque eosdem tenentia. Quorum medius circulus (cui Signifero nomen est) duos per orbis tranversus coelum cingit: qui a conversionibus ipsis Solis, Tropici, quasi conversionales appellati sunt: in duodecim ille quidem regiones totidem signorum divisus, at verò quae erratica dicuntur; nec eadem ipsa celeritate cum prioribus moveri suapte natura comparata sunt, nec inter se invicem, sed in aliis atque aliis orbibus, ita ut orbium ipsorum partim propius terram accedant, partim sublime ferantur. Et statariorum quidem numerus inire prorsus nequit ab hominibus; tametsi omnia eadem in superficie moveantur, quae unica est totius coeli. at verò errabundorum numerus septenario collectus, in totidem orbibus situs est deinceps substitutis: ita ut subinde inferior superiore minor sit, septemque orbis sese complectentes invicem atque coercentes, à globo denique siderum inerrantium comprehendantur. Huic porro globo contiguam habet semper posituram Phaenontis simul et Saturni circus dictus. Cui proximus est Phaëthontis: et qui Jovis appellatur. Post hunc sequitur Pyrois: Herculis idem Martisque appellatus. Ab hoc rursus est Stilbon: qui facer Mercurio esse creditur: à nonnullis etiam Apollini. Secundum quem Luciferi orbis est: quem Veneris nonnulli orbem, quidam Junonis vocant. ab eo est orbis Solis: et denique Lunae nobis citimus, ad terram usque fines suos proferens. Aether verò cum divina contineat corpora, ratas etiam vices motuum complectitur; at verò aetherae divinaeque naturae, quam certa lege constare demonstravimus, constitutisque vicibus, mutabilitatis etiam immunem, atque in aliam aliamque speciem conversionis; confinis est natura patibilis prorsus et vertibilis, atque (ut in universum dicam) solubilis, et obnoxia. Cujus etiam ipsius principia obtinet substantia tenuitate particularum praedita, flammulisque ignita: quas aetherea natura magnitudine sua excitat, et motus celeritate. Jam vero in natura ipsa ignita, eademque incondita appella-

ta atque incompressa, tum fulgores emicant, et iacula trajiciuntur flagrantia, tum trabeculae, soveae, et crinitae fixae videntur: et saepe reslinguuntur. Hanc naturam excipit aer illi substratus: suapte ille quidem ingenio caligine et gelu permixtus; caeterum illustratus agitatione atque succensus, unde calorem concipit, et claritatem. In hoc autem ipso vim patibilem sortito, omnifariamque in aliam aliamque naturam commutare natura comparato, nubes con crescunt: imbres cum strepitu decidunt, nives, pruinae et grandines: status etiam ventorum tempestatiumque cientur: simul tonitrua et fulgura existunt: fulmina inde casitant: sexcentae denique ibidem conflictationes aëriae opacitatis fiunt.

3. Ab aëria porro natura, terra protinus et mare situm habent fixum et affirmatum: stirpibus illa quidem animantibusque scatens: fontibus etiam et fluminibus, partim per ipsam lapsus suos implicantibus, partim aquas suas in mare cruciantibus. Insuper ipsa distincta simul innumerarum herbarum indidem enascentium varietate, fructificantiumque simul montium verticibus, nemorum opacitatibus, urbiumque frequentia, quas animantes sapientiae participes, homines scilicet, condiderunt: insuperque insulis maritimis, atque continentibus. Orbem vero terrarum hominum ferè sermo in insulas divisit, et continentes: scilicet ignorantium, universam ipsam terram insulam esse unicam, Atlantici maris ambitu circumdatam. Multas autem et alias longe quidem illas summas, sed tamen veluti dirimente freto huic ipsi esse obversas, non absimile veri est, partim hac majores, partim etiam minores: sed quarum nulla praeter eam sub prospectum nostrum sita sit. Nam quod insulis nostris accidit, undique ut nostra maria eas alluant: idem orbi quoque huic contigit, rationem insulae, ut obtineat, Atlantico mari cinctae. Complures item alii terrarum orbis eadem positura constantes, insulae naturam habent in universo mari sitae, quod latissime patet: eorumque nonnulli praegrandibus quoque ipsis maribus circumfusus. Enimvero humoris universi naturam finitimam meritò esse censeas naturae animabili et aëriae: ita ut ipsa innatabunda existere terram faciat per quasdam saxosae eminentias, quas habitabiles vocamus: postquam protinus in imis mundi partibus et summis, atque in medio maxime mundi, universa jam terra stabiliter defixa compressaque ita constitit, ut immota permaneat atque illabefactibilis, atque haec est mundi universitas, quam infernam appellamus. Quaeque igitur haec elementa in regionibus totidem globosae incubantia

rubantia, mundum ipsum ita totum coagmentarunt, minor ut deinceps atque minor regio à majore cohibeatur: terra (verbi gratia) ut ab aquae globo, aqua ab aëris, hic ab ignis, ab aetheris denique globo ignis coerceatur: cum interim supremam regionem, Deorum fecerunt domicilium: infimam, animalium in diem victitantium. Hujus porrò id quod liquore constat, flumina et scaturigines et maria vocare consuevimus: quod aridum est, terram et continentes insulasque nominamus. Jam insularum nonnullae grandes sunt, veluti haec cuncta habitabilis a nobis jam dicta est, aliaeque, quas ingentia maria undis ambiunt circumfluis: aliae minores, nobis notae, et intestinae. Quarum rursus quaedam memorabiles, ut Sicilia, Sardinia, Cyrenus, Creta, Euboea, Cyprus, et Lesbos: quaedam longe exiliores, tum Cyclades, tum Sporades, tum aliae aliis nominibus nuncupatae.

Porro autem pelagus quod extra orbem nobis habitatum, fufum est, et Atlanticum dicitur, et Oceanus, a quo ipsi circumluimur: qui in faucibus ipse angustis, quae vergunt ad occidentem, veluti via patefacta, qua parte Herculis columnae vocitatae sunt; eliso fluxu irrumpens, mare interius efficit: ferme ut dicere eum possis in portum se recipere. Sensim deinde amplior infunditur: sinus interea ingentes complectens inter se contingentes: angustis etiam cervicibus in fauces sese comprimens, vicissimque latius expatians. Ac primum quidem insinuari dicitur dextrorsus ab Herculis columnis intro navigantibus, circa utramque Syrtim; (alterum eorum magnam, parvam alteram vocant;) at vero in alteram partem non jam itidem sinuosus inundans, efficit tria maria, Sardoum, Gallicum, et Adriam. A quibus continuo Siculum sequitur porrectum in obliquum: quod et ipsum excipitur a Cretico. Cretico conjuncta sunt parte altera Aegyptium, Pamphylum, Syrium: altera Aegeum et Myrtoum. at Pontus velut antedictis objectus, atque ex aduerso protensus, multis partibus constat. Pars ejus in intima penetrans, Maeotis appellatur. Quae autem ad Hellepontum vergit, in faucibus contracta est, quam Propontidem vocant. Rursus ab ortu Solis in orbem terrae exundans Oceanus insert sese velut in medium procedens, Indico sinu Persicoque perfosso finitimum mare Rubrum intercipiens. ad alterum autem cornu simul atque oblonga cervice angustaue penetravit, rursus amplexicans, Hyrcaniae fines Caspiaeque amplectitur. Mare vero quod super Hyrcaniam est, vastum illum obtinet locum, qui est super Maeotim plaudem. Tum autem qua parte Seythas

thas Celtasque complectitur, sensim astringit orbem terrarum, ad usque sinum Gallicum, supradictasque columnas: extra quas Oceanus terram fluctibus suis oberrat. Quo ipso in mare insulae duae sitae sunt quam maximae, quas Britannicas appellant, Albion et Ierna: iis etiam maiores, quas commemoravimus supra Celtas jacentes. Quois tamen ipsis magnitudine nec Taprobane cedit, nec ea cui Phebol nomen est. Illa super Indos posita, situ ad terrarum orbem inflexo: haec ad Arabicum sinum. Sunt etiam non paucae, sed exiguae, circa Britannicas et Iberiam, quae quasi corona cingunt hunc orbem, hominum domicilium quem superius insulam esse differuimus. Hujus orbis latitudo, qua continens est amplissima, paulo minus quadraginta millia stadiorum patet: ut quidem perhibuerunt auctores rectae et exquisitae geographiae: longitudo ad septuaginta millia. Dividitur porro in Europam, Asiam, et Aphricam.

Europa his finibus circumscribitur: Herculis cippis, Ponti recessu, Hyrcano mari: secundum quam angustiae Isthmi similes ad Pontum usque pertinent. Nonnulli tamen ab illo Isthmo Tanaim fluvium, Europae terminum esse dixerunt. Asia est quicquid terrae situm est ab Isthmo jam dicto, a Ponto Hyrcanoque mari, ad Isthmum usque alterum, qui Arabicum sinum interjacet, et mare interius; illum quidem cohibitum ab eo mari, et ab Oceano, qui eum complectitur ambitu. Sunt qui fines Asiae statuunt spatium quod a Tanai protenditur ad Nili usque ostia. Africa ab Arabico Isthmo ad columnas Herculis porrecta est: vel, ut alii censuerunt, ab Nilo: Nam Aegypti quicquid Nili ostiis septum est, alii Aphricae, alii attribuunt Asiae. Insulasque terrae partibus adjacentes, scriptorum partim ut exemptiles ab orbe terrarum recensuere: partim ut contributas iis partibus, quibus earum quaeque vicinitate conjuncta est. Proinde terrae marisque naturam ac situm hujuscemodi prodenda censuimus: quem habitatum orbem appellare consuevimus.

4. Quas res autem tum in eo orbe tum circa eum existere contingit, quibus ille rebus quodammodo afficiatur; earum ipsarum rerum ut quaeque maxime commemorandae videbuntur, dicere porro aggrediamur, summam quandam colligentes eorum quae sunt necessaria. Duas igitur exhalationes ab eo sursum ferri novimus in aëra nobis impendentem: tenues illas quidem omnino, nec nobis conspicuas: nisi siquid est hujuscemodi ad tractus Orientales, et praeterea quae ex omnibus et locis irriguis sublimia ferri videntur. Earum au-

tem

tem exhalationum altera sicca est, in fumumque conformata, e terra manans: altera humida, rosidae expirationis plena, ab humida natura exhalata. Ex hac nebulae, rores, et gelu omne genus, nubes, pluviae, nives et grandines oriuntur. A sicca autem illa venti et flatuum differentiae exoriuntur, tonitrusque et fulgura, turbines et fulmina, aliaeque his cognata. Nebula est exspiratio quaedam rosida, aquae nequaquam genitrix: ut aëre crassior ipsa, sic nube rarior. Gignitur vel ex nubis primordiis rarefcentibus: vel ex reliquiis nubis. Hujus adversaria ut est, ita esse dicitur serenitas, nihil aliud ipsa existens, quam aër nubibus nebulaque vacuus. Ros est humidum quid e serenitate concretum, minutimque delabens. Glacies est aqua conferta a serenitate compactilis. Pruina, ros est concretus. Drosopachne, composito nomine dicta est, ros semiconcretus, quasi ros pruinofus. Nubes est crassamentum exhalationum convolutum, vim habens aquae gignendae. Imber fit expressione nubis magnopere addensatae: tot habens differentias, quotuplex est nubis compressio: quippe quae remissa si fuerit, molles stirias dispergat: sin vehemens, pleniores. Hocque appellamus pluviam, imbris contorta stellicidia, tum majuscula ipsa, tum vero jugi tenore casitantia. at vero nix gignitur densitate nubium friatili: quae simul ac in aquam verti coeptae sunt, in minuta contunduntur, cum eo, ut illa confusio speciem spumae, exactumque candorem: humoris autem qui inest, concretio, quique nondam fusus est, nec rarefactus, rigorem efficiat. Haec impetu et confertim decidens, Niphotos appellatur. Quo genere vultim contorto, libramentumque ex compressu capiente ad celeriores lapsum, fit quae grando vocatur: cum interea pro fragmentorum magnitudine quae abrumpuntur, tum corpuscula majora grandinis, tum delapsus violentiores fiant. Atque haec quae hactenus dicta sunt, naturae vi ab humida expiratione evenire comparatum est.

A sicca vero tum ventus oriri solet, cum a frigore, ita ut fluat, illa truditur, nihil ut aliud ventus sit nisi aër multus fluctuans et coactus, qui etiam spiritus appellatur; quum alioqui spiritus appelletur substantia animata, et genitalis in virgibus atque in animantibus existens, per omniaque perticens, de qua nunc differere nihil necesse fuit. Flatus vero qui in aere spirant, ventos, auras, expirationes dicimus, quae ex humore prodeunt. Venti qui e terra uliginosa et humefacta prodeunt, Apogaei, quasi e terra oriundi: qui e finibus profiliunt, Encolpiae, quasi sinuales, vocantur: inter quos ip-

sos, eosque qui e fluminibus erumpunt, ex aquisque stagnanti-
 bus, intercedit nonnihil proportionis: Ecnephae appellantur
 qui in fractura nubis, resolvendaque ejus crassitudine, colli-
 duntur inter se, quasi quidem nubigenae: Exhydriae quasi
 aquatores dicuntur, qui cum pluviis aquis grassantur, impe-
 tu et consertim effusis. Et ii quidem qui ab Oriente jugi te-
 nore perflant, Euri et Vulturni: qui ab Urfa, Boreae et Aequi-
 lones vocantur; Zephyri et Favonii, qui ab occasu: qui a
 meridie, Noti dicuntur et Austri. Vulturnorum porro is Cae-
 cias dictus est, qui nascitur ad ortum solstitialem: Subsolanus,
 ad aequinoctialem: ad brumalem, Vulturnus. At eorum qui
 ex obversa parte prodeunt, quos Favonios vocamus, Arges-
 tes et Corus ab occasu solstitiali: qui etiam Olympias ab ali-
 quibus dictus est, et ab aliis Iapyx. Favonius ab aequinoctiali,
 Africus ab hyberno oritur. at vero Aquilonum is qui Cae-
 ciae conjunctus est, peculiariter appellatur Aquilo. Qui au-
 tem hunc a vertice statim excipit per Meridianum spirans,
 Septentrio dicitur. Thrascias deinceps a Cōro spirat: quem
 nonnulli Caeciam appellarunt. Rursus ex Austris is qui a
 vertice nobis condito sese insert ex adverso Septentrionis, Au-
 ster, nominis praerogativa, dicitur: Qui inter hunc et Vul-
 turnum est, Euronotus est vocitatus, quasi dicas Vulturnau-
 ster. At qui spirat altrinsecus inter Aphricum et Austrum,
 hunc alii Libonotum, quasi Africaustrum, alii Libophoenicem
 vocant. Ventorum porro quidam flatus rectos, quidam re-
 flexos habent. Rectos habent ii qui lineis rectis semper gra-
 sari solent: reflexos et refractos, ut is quem Caeciam nuncu-
 pant. Rursus quidem hyeme pollent, ut Austri: quidam ae-
 state, ut Etesiae qui dicuntur, id est, anniverfarii, cinnum
 quendam conficientes Septentrionum atque Subsolanorum.
 Ornithiae, quasi Aviarii, venti quidam dicti sunt ex Aquilo-
 nio genere, verno tempore invalescentes. Caeterum e gene-
 re violentiorum flatuum, Cataegis nomen est flatus ingruen-
 tis superne repenteque everberantis: Thyella flatus est prae-
 valens qui repente prosilit. Laelaps et Strobilus nuncupatur,
 qui inferne sursum versus repente convolvitur. Anaphyse-
 ma, quasi efflatus terrae, dicitur ventus sublimem sese rapi-
 ens: cum aut e specu altius depresso flatus emicuerit, aut e
 terra in hiatum discedente: qui Turbo terrestris est tum, cum
 multus ac contortus ferri coeptus est. Flatus vero in nube
 implicitus, et crassa et humida, continuatum nobis spissamen-
 tum violenta eruptione perfringens, mugitum edere cum in-
 genti fragore solet, qui Tonitru dicitur; modo haud absimilis
 spiritus

spiritus vehementer in aqua impulsus. Fulgetra est spiritus ignitus et coruscans, dum nubes dirumpitur: quae tonitru antecedere solet, cum tamen post ipsum fiat. Siquidem quod oculis percipitur, ei quod auribus obiectum est, antevertere natura comparatum est: quippe illo e longinquo aspectabili: hoc tum demum exaudibili, quum auribus appulsum sit: praesertim quando alterum omnium naturarum celeritate maxima praeditum est ignita scilicet natura: alterum, minus volucre, quod est naturae spirabilis et aëreae, non antequam aures pepulerit, ad auditum pervenit. at vero quod fulserit, si ad terram usque cursim illisum sit, Fulmen vocatur: sin semiustum quidem, sed universum tamen violentumque incubuerit, Praester, hoc est, accensus turbo, dicitur. Quod si prorsus ignis nihil interim conceperit, Typhon vocatur: qui est vortex procellosus et everberans. Horum quicquid in terram impetu decubuerit, Sceptos, id est, Fulmen, nominatur: qui Pso-lois dicitur, cum fuliginem contraxerit: Arges, si raptim emicuerit: Elicias, si lineari speciei conformatus est. Scepti dicuntur quaecumque fulmina, in quidvis illisa sint.

Ad summam, eorum quae in aere apparent, alia specie tenus existunt: alia etiam habent naturae substantiam. Specie tantum exhibent arcus caelestes, et virgulae, aliaque huiusmodi. Substantia etiam apparent fulgores coelestes, et quos emicantes vocamus: et crinitae stellae, et iis similia. Arcus est species segmenti solaris vel lunaris, edita in nube humida, et cava et perpetua: quam velut in speculo intuemur, imagine relata in speciem circularis ambitus. Virga est arcus coelestis exhibitio, in directum conformata. Area est edita imago sidereae claritatis undique illustrata, haftenus ab arcu differens, quod ille e regione Solis ac Lunae visendum se exhibet, quum area sidus totum ambitu cingere orbiculari soleat. Fulgor est ignis collectio, qui in aere exarsit: per coelum ille quidem aut jaculari specie transmeans, aut uno loco fixus. At ejaculatio, ignis est enatus, attritu in aere, pernice motu invehens, ob eamque pernecitatem oblongam formam simulans. Fulgor fixus est extensio longe porrecta, et loco permanens, et tanquam profluvium sideris. Quod si in alteram partem dilatetur, Crinita stella vocatur. Saepe numero autem evenit ut fulgores tempore multo maneant; saepe ut confestim extinguantur. Complures item et aliae rerum formae cernuntur in caelo apparentium: ut quae Faces, quae Trabeculae, quae Dolia, quae Scrobes nuncupantur: omnia ab earum rerum similitudine appellata, unde nomina

mutuata sunt. Eaque partim in Occidua mundi parte, partim in Oriente cernuntur: partim etiam ambiguo in utramque partem editu: raro vel Septentrionali, vel Austrino. Caeterum omnia incerta. Quippe nihil huiusmodi haftenus proditum est memoriae, ita fuisse constabilitum rato situ et constituto, ut semper conspicuum fuerit. Atque huiusmodi sunt quae in natura animabili aeriaque fiunt.

Jam vero Terra continet etiam ipsa in se, ut aquae, ita spiritus ignisque scaturigines, quarum quaedam sub terra latent, oculis humanis subductae; multae spiracula habent, emissariaque vaporis: ut Lipara, ut Aetna, ut Aeoliae insulae, quae quidem saepe et ipsae fluminum more fluunt, ignitasque ferri glebas evomunt. Nonnullae vero huiusmodi scatebrae secundum fontes sitae, aquas inde manantes calefaciunt, aliquae inde ut tepentes, effervescentes aliae, quaedam modice temperatae ut emittantur. Multis etiam in locis Orbis, exitus spirituum pari ratione patefacti sunt. Quorum partim fanatico furore afficiunt homines propius accedenteis, partim tabifica vi absumunt, partim fatidicos efficiunt, ut Delphici et Lebadici: sunt et qui prorsus enecent, ut in Phrygia. Frequenter fit etiam ut congenitus spiritus in terra conditus, cum aberrans insinuarit in abstrusos quosdam ejus atque caecos meatus, quasi sedibus suis erumpens, multis in locis vibrantem motum cieat. Est etiam, nec raro, cum flatus advena, introrsus in terrae cava irrumpens, deinde exitu omni exclusus, intus sese versando, ingenti vi terram quatit, nequicquam exitum inde quaeritans: ex quo fit naturae facinus, quod vocamus terraemotum. Terraemotuum autem ii qui ad angulos acutos in obliquum quatiant, Epiclintae appellantur, quasi in transversum se agentes. Sursum vero deorsumque ad angulos rectos jactantes, Brastae vocantur, a similitudine aquae effervescentis. At qui labes terrae relinquunt in cava subsidentis, ab hiatu Chasmatiae nominati sunt: Quem hiatum ii qui vi eruptione facta patefaciunt, Rheetae, id est, effractores, dicti sunt. Jam horum aliqui flatum secum erupturum rapiunt: alii saxa, alii coenum. Sunt qui fontium scatebras edidere, quae antea non erant. Ostas, id est, trusores, vocant, qui uno obnixu subvertunt quod impulerunt. Sunt etiam qui quassabundi, atque utroque declinantes vibrantesque, quod moverint, semper erigunt: ob id Palmatiae, hoc est, vibratores, dicti: efficiuntque terraemotum tremoris non dissimilem. appellantur etiam Mycetiae, terraemotus qui cum mugitu quatiant: indito ob id nomine: quanquam saepe terrae

mugitus

mugitus absque terrae motu contigerit: id quod assolet, quum spiritus impar quatiendae terrae fuerit, intusque cohibitus ac convolutus arietarit impetu vehementi. adde quod status vi terram subierint, corroboratiores fiunt a liquoribus terrenis, qui intus conditi sunt.

Proportione his respondent ea quae in mari eveniunt. Nam et hiatus fiunt maris, et recessus, undarumque excursiones, interdum reciprocantes, interdum eluvie retro non recurrentes: id quod proditum est circa Buram Helicemque contigisse. Saepenumero etiam in mari evaporationes ignis existunt, fontes exscaturiunt, ostia fluviorum aperiuntur, arbores enascuntur, fluxiones et vortices existunt, instar eorum habentes quae a flatibus designari dictum est, non in medio mari modo, sed etiam in Euripis et in fretis. Aiunt etiam multos aestus undarumque sublationes statis quibusdam temporibus cum Luna circumagi.

Atque, ut in universum dicam, cum elementa in aere, in terra, et in mari, commoda inter se temperatura mixta sint, mirum affectionum quoque similitudines iisdem constant in ipsis: in singulis illae quidem naturis ortus alternantes et inheritus: universitatem vero asservantes generationis immutabilem, atque corruptionis.

5. Tametsi extiterunt, qui sese admirari addubitabundi dicerent, qui fieri tandem posset, si e principiis contrariis mundus constitit, siccis dico et humidis, frigidis et calidis, ut jamdiu non dissolutus fuerit atque interierit. Perinde quasi mirari quisquam debeat, quonam pacto civitas incolumis perduret, quae e gentibus contrariis composita sit, egenis inquam et divitibus, juvenibus et senio confectis, infirmis et valentibus, pravis atque innocentibus. Ignorantia est ista. utique hominum, hoc esse in concordia civili non videntium, longe admirabilissimum, quod ex multis ipsa unum efficit affectum, et dissimilibus similem, omnis illa quidem naturae susceptrix et fortunae. Atque haud scio an etiam contrariorum appetens sit natura: ex eisque consona, non item e similibus conficiat. Sic certe ipsa marem cum foemina conjunxit, non etiam cum suo horum utrumque sexum. Quin primam etiam concordiam per contraria, non per similia divinxit. Adde quod ars naturae aemulatrix hoc idem facit. Siquidem pictura, alborum nigrorumque colorum, luteorumque et rubrorum naturas inter se attemperans, effigies rerum efficit consonas exemplaribus. Musica acutis et gravibus sonis, longisque et brevibus una permixtis in diversis vocibus, unum.

ex illis concentum absolutum reddidit. Grammatica, ex elementis vocalibus et mutis inventa temperatura artem omnem literaturae ex illis compositam reliquit. Hocque nimirum illud est, quod apud Heraclitum legitur, (Scotinum ab obscuritate cognominatum.) *Crispa* (inquit) *et minime crispa una vinxeris, consentiens et dissentiens, consonans et dissonans: unum etiam ex omnibus, omniaque ex uno.*

Itaque universorum coagmentationem, coeli inquam et terrae, et universi mundi, cuncto quodam principiorum summe contrariorum commode attemperato, natura ipsa digessit una eademque concinna cohaerentia: quippe siccum humido, calidum frigido, gravi leve mixtum, et rectum orbiculari. Terram etiam omnem, omne mare, aetherem, Solem, Lunam, et postremo totum caelum, vis una per omnia pertinens, certo ordine descripsit, concinneque digessit: e diversis ipsa naturis atque impermixtis, aere, terra, igne, et aqua, mundum architectata. Quumque eum etiam globosa superficie comprehendisset; naturas quam maxime contrarias, veluti edicta concordia et imperata, adstrinxit ad consensum mutuumque commercium: cuiusmodi rerum molitione universitati ipsi salutem machinata est. Hujus autem rei causa est concordia elementorum. Concordiae porro causa est aequabilitas, et quod alterum altero non plus pollet: ad aequilibrium enim adaequant gravia cum levibus, calida cum iis quae ipsis opposita sunt: natura utique nos docente, in majoribus, aequalitatem tutricem esse concordiae et servatricem, concordiam autem, mundi esse salutem, rerum omnium parentis, ac longe omnibus praestantis pulchritudine. Nam quae tandem natura praestabilior ipso? Quam enim dixeris cumque, ejus utique ipsius mundi pars erit. Nam quicquid pulchritudine praeditum est, id quasi gentile mundi, habet cum eo mominis societatem. adeo quod recte atque ordine constitutum est, id a mundi nomine concinne digestum Graeco sermone, consentaneaue partium compositione speciosum esse significatur. Ecquidnam est autem singularum partium, quod cum eo aequiparari possit ordine, quo coelestis motus temperatus est et constitutus? Sole utique et luna, reliquis item sideribus intra spatia se moventibus exquisitissime emodulata a seculo in seculum alterum. age ecquae tandem vices tam ratae esse possunt, quam est exacte comparatus a natura tempestatum anni tenor in orbem redeuntium? omnium ille quidem rerum fecunditate praeditus: aestates deinceps hyemesque referens temporibus destinatis: simul dies et noctes inoffensis vicibus alter-

alternantes, e quibus menses annusque conficitur. ac magnitudinae quidem ambitum longe summum complexus, motu perniciosissimo circumagitur: claritate syncerissima praeditus, vi etiam potentiaque fretus exorte ut senū, sic interitus. Hic omnium animantium naturas, tum aquatiliū, tum pedestrium, tum etiam in elemento spirabili visitantium, segregat: iisque spatia vitae suis admittitur motibus. Ex hoc animum ducunt omnia: ab hoc animam habent animantia: ex hoc denique miracula rerum novarum existunt, quae statis temporibus efficiuntur. Vis ventorum omnivaga in seipsa conflictatur: Fulmina e coelo cadunt: Pluviae procellosae atque stupendae subitos fragores edunt. Unde fit, ut et vi humoris expressa, et vi ignea diffusa constituatur universi concordia. Jam vero terra omni genere vestita stirpium fruticantium, riguisque exuberans large erumpentibus, trita vestigiis animantium, quae in ea passim circumferuntur: omnia tempestive proferens ex sese et vegetans, hospitalique sinu excipiens, cum innumeras ipsas rerum formas perferat, ab eisque multipliciter afficiatur; nihilo secius tamen naturam asservat indomitam senectute, quamlibet ipsa motibus contremefacta, undis superfluentibus proluta, incendiis denique inflammata, modò hac modò illa parte sui. Quinetiam illa ipsa omnia censi merito possint incolumitatis ejus causa commode evenire, salutemque illi sempiternam praestare. Siquidem ea motu quassata, continuo prosiliunt venti qui introrsus insinuant: utique spiraculis terrarum discessibus patefactis, ut superius dictum est. Imbribus etiam tum expurgatur, cum omnia pestifera in ea abluuntur: ad syncerioresque constitutionem super-subterque tum reducit, quum auris perspiratur. Et conflagrationes quidem quod concretius est terrae, concoquant: congelationes item quod inflammatum est, id attemperant ipsae atque remittunt. Ac singularum quidem rerum aliae oriuntur, aliae vegetantur, et aliae occidunt: cum interim ortus compescant grassanteis interitus, rursusque interitus rerum levant ortus exuberanteis. Unica vero ex omnibus constata incolumitas permanet ipsa in aevum: cum inter se rebus ex adverso obsistentibus, et cedentibus vicissim atque praevalebentibus, universitas conservetur in sempiternum, noxam nullam contrahens.

6. Restat ut summatim de causa differamus, quae cunctarum ipsa rerum vim habet tutricem et continentem: quemadmodum caetera perstrinximus. Flagitii enim instar esset, cum de mundo dicere instituerim, tractatu si minus exquisito fortasse,

tasse, at certe qui sat esse possit ad formulam doctrinae crassiorē, intactam praecipuam mundi partem principemque praeterire. Vetus igitur sermo est, a maioribusque proditus inter omnes homines, universa tum ex Deo tum per Deum constituta fuisse, atque coagmentata: nullamque naturam satis instructam ad salutem esse posse, quae citra Dei praesidium suae ipsa demum tutelae permissa sit. Quocirca veterum nonnulli eousque provecti sunt, ut haec omnia distarent Deorum esse plena, hauririue eorum spectra ab hominibus oculis et auribus, reliquisque sensibus: sententiae illi quidem fundamenta jacentes divinae fortasse potentiae, non item divinae naturae congruentis. Etenim cunctorum quae rerum natura complectitur, cum servator est Deus; tum vero quaecunque in hoc mundo quoquo modo perficiuntur, eorum omnium idem genitor est: non sic tamen ipse ut opificis in morem, animalisque lassitudinem sentientis, labore affici possit: ut qui ea facultate utatur, quae nulli cedat difficultati: cujus ipse vi facultatis omnia in potestate continet: nec minus etiam quae longius ab ipso videntur esse sumnota. Summam igitur et primam sedem mundi sortitus, ea de causa Hypatus, quasi supremus appellatus est: et (ut inquit poeta) in summo culmine universi coeli suum habet ipse domicilium situm et collocatum. Maxime vero vim ejus sentit, numineque ejus ante omnia fruitur id corpus, quod proxime eum situm est: tum quod secundum ab hoc situm habet: et unum quodque deinceps, prout situum ordo ad nostrum usque locum natura constitutus est. Quo fit ut terra et terrena omnia, quam longissime ab divinitatis adminiculatione abscedunt, tam infirmitate summa sint ipsa, concinnitatisque sibi consentaneae maxime expertia: atque ideo multo tumultu exagitata. Atqui cum ita sit numen divinum natura sua comparatum, quo quò ut versus permeet; nimirum ea in quibus ipsi versamur, ac nobis superiora, pro eo quantus est accessus ad Deum, vel abcessus ab eo, ejus opitulationem quoque sentiunt. Proinde id praestabilius esse censemus, Deoque tum decentius, tum magis consentaneum, ita de eo opinari, ut dicamus, potestatem illam in coelo sedes suas habentem, incolumitatis causam rebus universis praestare, iis quoque quae longius ab ea remota sunt. nec illis assentiri, qui eam ipsam potestatem per omnia pertendentem, et ventitantem ad ea quoque quae nec adire ipsam honestum est, nec dictu speciosum, sua illic opera efficere contendunt, resque terrenas administrare. atque ne ex hominum quidem principum dignitate esse dixeris, cuilibet operi

operi incumbere: ut (verbi gratia) exercitus ducis, aut urbis praefecti, atque etiam domus primarii dispensatoris, si fasciculum sarcinarum componere, aut viliores aliquam operam obire usu venerit ut necesse sit; cujuscumque munera, magni Regis tempore, ne quodvis quidem mancipium ejus facile obivisset. Quippe (ut proditur) visenda quaedam species Cambyſis, Xerxis, et Darii regnantium, in exquisitum majestatis fastigium exornata erat, compositaque magnifice, omnibusque numeris venerationis augusta. Et quidem (ut fama est) Susus ipse aut Ecbataniſis sedibus collocatis, procul hominum conspectu regiam sane admirandam obtinebat, ambitu septem avio, electro eboreque fulgenti: cui vestibula multa erant atriaque continentia: multae vero januae, multorum stadiorum interstitiis ita dimensae inter se atque diremptae, ut aditus aeneis foribus murisque magnis obstruati atque muniti essent. Tum autem viri principes et lectissimi in stationes digesti erant, atque decuriati recte atque ordine: pars munere stipendiarum regem ipsum fungentes, eique famulantes: pars custodes circa septem regiae apposti, (janitores emissariosque appellabant,) cum interim Rex ipse, qui idem Dominus Deusque vocitabatur, omnia et videret et audiret. Ab his item erant alii vestigalium quaestores obventionumque constituti: alii duces tum bellici, tum venatores: alii coactores munerarii: alii denique munerum reliquorum curatores, prout usus ratioque administrandarum rerum scerebat. Tum autem univsum Asiae imperium, Hellesponto quidem ab Occidentis partibus terminatum, India autem ab Orientis, regunt pro potestate Praetores, Praefecti, et Reguli, servi regis ipsius qui magnus appellatur. Cursores etiam, exploratoresque, statores, et custodes stationarii, et denique specularii excubatores. Quorum erat ipsorum is apparatus, ea descriptae collocationis ratio: tam rato ordine vices munerum constitutae: et praesertim eorum qui ignes edere praenuncios, et tollere speculis soliti sunt, deinceps in aliam illi quidem ex aliis accipientesque signum in orbem: abususque finibus imperii adusque Susa et Ecbatana, quicquid rerum novarum quicquam in Asia moliretur aut inceptaret, Rex ut ipse uno oculo rescisceret. Atqui statuere nos oportet, magis ipsius Regis fastigium, prout quidem est Dei eminentia, qui pro potestate Mundum tanquam provinciam obtinet, tam esse iustum, quam esset summum hoc ipsum Regis fastigium, si cum animante quodam vilissimo atque infirmissimo componeretur. Quapropter si e dignitate Regia haudquaquam esset, Xerxes functio-

functione propria administrare omnia et absolvere quaecumque facta cuperet, ne ipsum quidem operibus faciendis instantem, curatoris operum officio perfungi; longe id nimirum minus Deo convenit.

Quare augustius id decentiusque existimandum est, Deum summo in loco ita esse collocatum, numinis ut tamen ejus vis per universum mundum pertinens, tum Solem Lunamque moveat, tum coelum omne circumagat: simulque causam praebet eorum quae in terra sunt, salutis atque incolumitatis. Neque vero illi ipsi itidem ut principibus mortalium, opus est, aut artificiosa molitione, aut alieno ministerio: quando ii propria infirmitate praediti, operarum decurias rebus conficiendis, et numerosas manus adhibent. Illud autem divinitati maxime consentaneum, ut formas rerum omnium citra difficultatem simplicique motu absolvat: non secus atque illi machinatores solent, qui instrumento uno demittendo multos et varios effectus edunt: aut ut illi praestigiatores faciunt, quos Neuro-spastas ob id appellant, quod imagunculas animatas esse fidiculis ductitandis ementiuntur: qui cum funiculum ipsi aut nervum adduxerunt, cieri cervicem et manum quasi animantis simulacri, humerumque itidem et oculum faciunt: interdum etiam omnia membra: idque quadam cum venustate atque aequabilitate motus. Hoc igitur modo natura divina ab uno eodemque simplici motu primo vim suam immittit in ea quae sunt primo continentia: ab illisque subinde in ea quae longius atque longius absunt, quoad permeaverit per universa. Quippe alterum ab altero motum, rursus ipsum quoque aliud movet cum mundo: quum unumquodque interim agat convenienter constitutioni suae, nec tamen eadem sit via omnibus, sed diversa, nonnullis etiam contraria: tametsi primis illis velut ad concentum atque aequabilitatem auspicatus, natura sit comparatus ad unum motum: similiter atque si quis ex eodem vase simul jaciatur globum, testeram, turbinem, et columellam: nempe unumquodque eorum accommodatae suae formae movebitur. Aut si quis animal unum aquatile, aliudque terrestre, et aliud volucre, e sinu suo emittat: planum est enim quod natatile eo prosiliens enataverit, ubi ei commodum est visitare: terrestre, ad suas sedes pascuaeque sua erepserit: at aërium e terra sublime rapitum evolaverit: una utique eademque prima causa propriam eorum unicuique aptitudinem reddente. Eademque ratio est in mundo. Si quidem ab una coeli universi conversione, quae die noctuque finitur, aliae atque aliae permeationes fi-

unt.

unt. Quumque uno omnia coerceantur globo, pars tamen celerius, pars movetur tardius: nimirum intervallorum longitudine et singulorum opificio eam differentiam efficiente. Et Luna quidem mense suam peragit orbem, augescens vicissim, imminutaque et tabescens. Sol anni spatio suum orbem metitur, et qui eum aequant cursu Lucifer et Mercurius: Pyrois spatio altero tanto majore: Jovis stella spatio Pyroëntis sexcuplici: Ultima, Saturni quae dicitur, tempore sesquiplo majore quam quantum est id quod circumagitur illa quae infra ipsam est proxime. Qui vero ex omnibus concentus existit consonantibus in coelo, chorumque conficientibus, ut ex uno ille quidem oritur, ita in unum desinit. Universumque ipsum commodius Cosmon nominaveris, id est, compagem rerum compositam, concinnoque ordine digestam; quam acosmiam, id est, congeriem confusam et inconditam.

Quemadmodum porro fit in choro, ut auspicanti praesuli aut praecentori accinat omnis chorus, e viris interdum foeminisque compositus, qui diversis ipsi vocibus, gravibus scilicet et acutis, concentum attemperant: eandem ipsi rationem statuimus et in Deo, qui universum mundum moderator et regit. Et sidera enim semper, et universum ipsum coelum, eos ad numeros moventur, quos Deus sursum quasi auspicando praecinendoque emodulatur, quem a similitudine sane congrua Coryphaeum mundi recte appellaveris, quasi praefultorem ipsum, hujusque chori magistrum. Geminis autem itineribus Sol ingreditur, lumine suo cuncta quoquoersus collustrans: diem noctemque altero itinere determinans, ortu suo scilicet, et occasu: altero quatuor anni tempora secundum duxitans, ultro citroque per coelum perreptando, nunc Aquilonius ipse, nunc Austrinus. Quid dicam pluvias tempestive existentes, ventos et rores, omneisque permotiones quae in aëre eveniunt a principe rerum causa atque primordiali? adde fluminum lapsus, maris aestus intumescens, nascentium arborum incrementa, frugum maturitates, foeturas animalium: denique vegetationes rerum omnium, adolescentium primum, deinde tabescentium, eodem accedentibus causis (ut dictum est) a constitutionibus singulis rerum atque opificiis. Itaque ille omnium princeps parensque, animi tantum sensu spectabilis, simul ac signum naturis dedit inter coelum terramque vehentibus: earum unaquaeque in orbibus suis jugi motu cietur, atque intra suas limites, alternis cuncta atque apparens: sexcentas illas formas eodem a principio exhibens, vicissimque subducens. Quod vero in hisce rebus

bus agitur, magnopere simile est iis quae belli tempore inter homines faciliantur. Namque statim ut classicum exaudiri in exercitu coeptum est; alios ipse videas scuta sibi aptantes: lorica alios induentes: alios ocreas vel galeam sumere, vel balteo se cingere festinanteis. Rursus videas qui frenatos equos admittant: alios qui currus conscendant: qui denique tesseram per explicatam aciem prodant. Tum manipuli ductor, ad manipulum: centurio excurrit ad centuriam. Postremo equites ad cornu; velites ad stationem quisque suam festinant: cum interim sub uno ductore omnia moveantur: qui imperia et ipse significanda accepit ab eo apud quem summa est imperii. Eodem nos et ipsos modo censere convenit de universo. Quum enim ab una vi impultrice ciantur omnia; sit utique quod cuique commodum est et conveniens. Nec vero si ea vis ipsa nec cerni ab hominibus, nec apparere potest; quoquo pacto id obstat, aut illi ad ea quae diximus agenda, aut nobis ad fidem hisce rebus accommodandam. Nam et anima ipsa qua vivimus, qua urbes, qua domos habitamus; cum haudquaquam sub aspectum nostrum sita sit, operibus tamen ipsis videtur: omnisque vitae cultus nitorque ut ab ea inventus est et descriptus, ita ex ea tenorem suum servat: terrae cultura et consitio, artium excogitationes, usus legum, Reipubl. recte atque ordine constitutae ratio, administrationes civiles, bellum extra fines patriae, et rursus pax in ea.

Proinde haec etiam de Deo sentienda nobis sunt: illo quidem, si vim spectes, valentissimo: si decorem, formosissimo: si vitam, immortalis: denique si virtutem, praestantissimo. Quapropter cum sit inconspicibilis naturae omni interiturae, ipsis nihilo secius ipse cernitur ab operibus. Atque ea quidem quae in aëre fiunt quoquo modo affecto, quae in terra, quae in aqua, ea certe Dei opera esse merito dixerimus: Dei inquam opera, cum imperio summo Mundum ac pro potestate obtinentis. Ex quo Deo, ut inquit Empedocles physicus:

Omnia quotquot erunt, quot sunt praesentia, quotque

Orta fuere antehac, stirpes, hominesque, feraeque,

Inde etiam volucres, piscesque humoris alumni.

Enimvero non tam absurda quam pusilla comparatio (ut opinor) fuerit, si Mundum cum illis lapidibus componamus, qui in operibus fornicatis, forficis in modum dispanli conformatis structura sese intersecante, umbilici vocantur. Etenim ii lapides in medio collocati, qua parte scilicet utroque versus structura arcuata pandatur; quasque oneri cedit: in conhae-

rentia

haerentia continent, atque in constructione ordinata totam formam operis, immobilemque asservant. Fama est etiam Phidiam illum statuarium, quum Minervam illam quae est in arce, coagmentaret, in medio ejus scuto faciem suam expressisse, oculosque fallenti artificio ita devinxisse simulachro, eximere inde ut ipsam si quis cuperet, minime posset, aliter quidem certe, quam ut ipsum solveret simulachrum, opusque ejusmodi compactile confunderet. Hanc eandem igitur rationem Deus habet in mundo, utpote qui univerforum coagmentationem cohaerentem cohibeat et coarctet, incolumitatemque universitatis conservet: nisi quatenus non medio ille loco, in terra scilicet, ubi turbida regio est: sed in excelso situs est, purus ipse in puro loco. Quem locum tum Uranon ab origine vocis dicimus, quasi terminum extremum supremorum corporum: tum etiam Olympum, ut usquequaque lucidum, ab omni caligine secretum, motuque omni incondito, cujusmodi sunt qui apud nos venti fiunt et tempestates. Id quod his verbis significat Homerus:

Esse solum divis subnixum semper Olympum

Fama est, haud ventis tremefactum, haud imbribus udum,

Ac procul a nivibus subductum: nubibus illinc

Splendida summotis candensque expanditur aethra.

Hujus autem rei elogium est mortalium consensus, regionem mundi summam non dubie Deo tribuentium. Quam ob causam ipsi manus tollimus sursum inter vota concipienda. Qua ratione nec male illud quoque ab eodem poeta pronuntiatum:

Coelum sorte tulit, simul aethera Jupiter altum.

Quinetiam quae maxime eximia sunt inter res sensu perceptas, eundem illa locum obtinent: ut sidera, ut Sol et Luna. Unde fit ut coelestia concinno ordine digesta, suas ipsa vices conservent perennes et constitutas, nullique obnoxias mutationi: longe illa secus atque terrena, quae ita natura comparata sunt, ipsa in alias ut ex aliis affectiones transeunt, fierique identidem altera atque altera non respuant. Certe contigisse aliquando constat, ut terrae motus violentia, terra ipsa multis in locis discesserit, indeque hiatus extiterint, ut imbres vi majore ruentes, diluvium in terram intulerint, ut excursiones undarum recessusque tum continentes mari obruerint saepenumero, tum rursus maris alveos adjecerint continentibus, ut vis flatuum et vorticum oppida funditus disturbatit: denique ut incendia atque inflammationes aliquae superne delapstantes, partes orbis exusserint versas ad Orientem,

ut Phaëthontis tempore contigisse dicitur: quaedam etiam ut e terra erumpentes, veluti expirabundae idem fecerint: ut quum crateres Aetnae abrupta terra patefacti, conflagrationem emiserunt instar torrentis per terram, grassabundam. Quo tempore qui e mortaliū genere pietate erant imbuti, ii a numine divino eximio honore ingentique affecti sunt. Siquidem juvenes et robore valentes, cum parentes suos aetate jam confectos humeris sustulissent, igneo flumine jamjam opprimendi, in eo erant ipsi ut interirent: cum ecce flumen ipsum ita se scidit, ut huc et illuc diversi fluctus digrederentur, juvenesque intactos cum senibus transmitterent. Ut vero summatim jam loquamur; quod in navi gubernator est, quod in curru agitator, quod in choro praecentor: quod denique lex in civitate, et dux in exercitu: hoc Deus est in mundo. Nisi si haec interest, quod labor, et motus multiplex illos exercet, et curae angunt variae: cum huic illaborata succedant omnia, omnis molestiae expertia, citraque corporis infirmitatem: quippe cui in loco stabili immotoque collocato, omnia movere et circumagere pro arbitratu liceat, quo libitum est cumque, et quo modo libitum est, idque diversis in formis simul atque naturis. Id autem ratione simili facit ille, atque lex civilis: quae immobilis ipsa existens in utentium animis, regit omnia ad Remp. pertinentia. Et cives quidem quasi ejus asseclae in medium prodeunt: qui autem Principes vocantur, ad praetorium se conferunt: Legislatores ad propria tribunalia: Senatores denique, et qui Concionatores dicuntur, ad confessos sibi contributos conveniunt. Rursus is in Prytaneum it, cui scilicet id datum est, in eo ut publico victu epuletur: alter rapitur ad iudicium, causam ut ibi dicat: in carcerem alius compingitur, ut supplicio afficiatur illic. Tum vero epulones in civitate celebres ad epulas legitimasque conveniunt. Jam vero aguntur dies festi, jam ludicra solemnia: jam anniversaria sacrificia fiunt divi, heroesque ritu suo coluntur: postremo inferiae mortuis inferuntur. Sic alia ab aliis facta uno vel imperio, vel legis una auctoritate, asservant eum qui obtemperat:

Sic urbs simul plena est vaporibus sacris,

Resonatque cantibus piis ac luctibus.

Hoc idem de urbe quoque maiore, de hoc inquam mundo, existimare debemus. Deus enim nobis lex est: in omnem illa quidem partem ad aequilibrium vergens: nullam correctionem admittens, nullam varietatem, quippe quae potior sit illis legibus, et stabilior, quae in tabulis perscriptae sunt. E-

ius enim auspiciis perenniter et compositae praeuntis, universus hic caeli ordo regitur atque administratur, numeros omnes concinnitatis habens: in omneis ipse naturas partitus pro universitate seminum, in ea quae haerent solo, atque in animantia: quae etiam suis ipsa generibus formisque distincta sunt. *Nam et vites fiunt et palmae, et perseae, ficique dulces, et olivae*: ut inquit Poëta: Tum quae fructus expertes, alios usus praestant, platani, pinus, buxi, alni, populus etiam nigra et cupressus odorata: tum quae autumnii tempore fructum suavem fundunt, sed conditu difficilem, pyri, punicae, mali. At vero animantium aliae ferae sunt, et aliae cicures: tum in aëre, tum humi, tum in aqua victitantes: oriunturque et invalescunt et deinde intereunt, legibus obtemperantes divinis atque cedentes. Omne enim reptile (ut inquit Heraclitus,) terram depascitur atque possidet.

7. Unus porro Deus cum sit, pluribus nominibus appellatus est: ab iis utique suis omnibus affectibus denominatus, quorum specimen edere ipse solet. Atque cum quidem tum Ze-na, tum Dia vocant, inter se compositis utentes nominibus, atque e regione collocatis, tanquam duabus his vocibus significare velint, per quem vivimus. Is Crono, id est, Saturno, et Chrono, id est, tempore, ortus esse dicitur, nimirum ab aëvo sempiterno ad alterum aevum pertinens. Vocatur et Fulgurator, et Altitonans, et Aethereus, et Fulminator, et Pluvius: a pluviis utique et fulminibus, aliisque operibus, e quibus vocabula ipsa deducta sunt. Quin et Frugipotens et custos urbium vocitatur, et Natalitius, Septitius, Cortalis, Gentilitius et Patrius: videlicet a communione quae divino ipsi numini iis cum rebus intercedit. Ad haec Sodalitius et amicitiae praefes, tum Hospitalis, Castrensis, Trophaealis, Expiator, Sanguinarius, et Supplex et Placabilis, ut poëtae loquuntur: denique Servator dicitur et Assertor, et, ut semel omnia complectar, Coelestis et terrenus: ab omni natura sorteque nomen adeptus, utpote qui omnium rerum author sit. Quamobrem quae de ipso in Orphicis carminibus dicta sunt, haudquaquam perperam dicta sunt. Et quidem necessitatem ipsam etiam nihil aliud quam Deum dici censuerim et intellegi: cui Anance ex eo nomine est, quod natura quaedam sit immobilis. Eundemque Imarmenen, id est, fatum, dictum a serie rerum conferta, inoffensoque tenore procedente, quod alio nomine Pepromenen ideo appellaverunt, quod ab eo omnia terminata sunt, ac nihil in rerum natura infinitum est. Quin et Moeran, id est, sortem, appellatum eundem Deum a partitione

ARISTOTELIS

ne rerum dixerim: et Nemesis, quasi potestatem divinam, ejus quod visum est, cuique distributricem. Adrastiam etiam quasi causam quandam natura comparatam, quam fallere nemo queat aut vitare. Aescan denique dictum, quasi semper existentem. Jam quod de Parcis, et de fuso proditum est earum, eodem id etiam quodammodo pertinet. Siquidem tres Parcae priscae tria in tempora partiti sunt: filumque fusi partim jam peractum, partim futurum, partim jam intorqueri dixerunt: earum unam statuentes in eo quod jam profligatum est: quam Atropon ideo nuncuparunt, quoniam ea quae jam praeteriere, retrorsus agi nequeunt. At Lachesis functio futuris destinata est: omnium enim quae secundum naturam sunt, fors sua quodque manet. Praesentibus autem rebus aut instantibus Clothus opera attributa est, quae netu unicuique conficit quod suum est. Hocque fabulamentum recte atque ordine compositum est. Proinde haec omnia non aliud quicquam quam Deum esse, planum est, ut eximius Plato censuit. Enim vero Deus (ut est vetusto verbo proditum) principium et finem, et media rerum omnium tenens, rectaque linea incedens, operatur ille quidem secundum naturam, e vestigio comitem habens justitiae praesidem, quam Dicen nominaverunt, divinae legis vindicem, simul ut quicquam sanctorum ejus praetermissum est. Cujus ut sit particeps numinis, jam inde oportet ab initio, qui ad vitam beatam evasurus est atque foelicem.

F I N I S.

VARIAE ELECTAE

PAG. 2. † Νύσαν.

Pag. 4. ἔληφε, minus recte.

Pag. 6. ὁμοιοταχῶς † Vulgo, ταύτην

Pag. 10. * συνεσήσαντο.

Pag. 11. * διανεωγός,

Pag. 17. * Quidam πρός τῆς, pro ὑπό. minus recte. Apuleius, *priusquam in aquam defluant.*

Pag. 20. * πρὸς πέσειν,

Pag. 21. * δηληρῶν, † κάτω σκήφαν † γραμμαλοειδῶς

Pag. 22. * Mire hunc locum est interpretatus Apuleius: *Halysis est catena quaedam luminis clarioris, per Solis ambitum in se revertens. Inter hanc et irida illud interest, quod iris multicolor est, et semicirculo figurata, procul a sole atque luna: catena clarior est, astrumque ambit orbe incolumi, corona non discolore: quasi legisset ἄλυσις utroque loco, pro ἄλως: nam scripsisse Apuleium, Halos est corona, vix dici potest. Notabis apud Stob. περίαιλος legi pro περιαιγος.*

Pag. 23. † φασμάτων. ap. Stob. * ἡ πωγωνία, ἡ β. ib. † ἀμφιφανῆ ib. Pag. 24. † παρωδῆν

Pag. 25. * τὰ κοιλώματα,

Pag. 26. * Fort. τῇ γῇ ὑ. κεκραμμένων. nam ita fere Stob. † Stob. πρὸς ὁδον.

Pag. 27. * ἰθαίμαζε, † διαμένη συνεσηκυῖα ἐκ τ.
τὸ μίαν ἐκ π. καὶ ὁ. ἐξ α. ἀποβελῆιν δ. ἀποδεχο-
μένην π. et ita in simili loco c. 6.

Pag. 29. * μιᾷ δ. ἀρμονία · † ἀντίτασιν, apud
Stob. non inepte.

Pag. 30. * Scribe τηλωγέσατος. Apuleius,
spendore perlucidus. et ita etiam in Sto-
baei codicibus.

Pag. 32. * καθαρομένη, et mox περιπνεομένη.
etiam apud Stob. † Stobaei cod. ἀναση-
κῶσι. ‡ Stobaei cod. καὶ τὸ μὲν περικρατῆς, τὸ
δὲ περικρατέμενον φυλ.

Pag. 36. * Ἰνδῶ δὲ, et ita legendum vel τῇ
δ Ἰνδῶν, nam ita Apuleius: *Sed omne anti-
quum vulgo (Atticum ineptissime) ab oc-
cidente Hellepontus terminabat, ab ortu
gens inchoabat Indorum.*

Pag. 38. * Corruptus locus. Scrib. οἱ μηχανο-
ποιοί. Apuleius vertit *machinatores fa-
bricarum*. † Forte μιᾶς. sed et μίαν ferri
potest.

Pag. 39. * Apuleius, *illa inter agros legi-
bus et institutis suis naturali lege aggre-
gabuntur* : parum scite profecto, ut alia
nonnulla.

Pag. 42. * ἐν ῥέχῃ.

Pag. 44. * χρήμα

Pag. 49. * ἐπιδεχόμενος

Pag. 51. * ἃ λέγεται, † ἀργικέραυνος.

Pag. 52. * ἀρχιγυῖος.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α

Τ Ο Υ

Π Ε Ρ Ι Κ Ο Σ Μ Ο Υ.

1. ΠΡόλογος πρὸς Ἀλέξανδρον, εἰς ἔπαμνον φιλο-
σοφίας, ἄλλης τε, καὶ τῆς τὸν κόσμον θεω-
ρήσεως. 1
2. Περὶ κόσμου ἥτοι ὕδατος, καὶ τῶν αὐτῷ μερῶν καὶ
ἀσέρων. 3
3. Ἡ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης φύσις καὶ θέσις. 8
4. Περὶ τῶν ἀξιολογωτάτων ἐν τῇ οἰκυμένῃ, καὶ περὶ
τὴν οἰκυμένην παθῶν. 15
5. Διὰ τί ὁ κόσμος ἐκ τῶν ἐναντίων ἀρχῶν συνεστη-
κὼς ὁ διαφθείρεται. 27
6. Περὶ τῆς τῶν ὅλων συνεκτικῆς αἰτίας. 32
7. Περὶ τῶν τοῦ Θεοῦ ὀνομάτων. 50

ARGUMENTA CAPITUM

LIBRI DE MUNDO.

CAP.

1. **P**raefatio ad Alexandrum de laudibus philosophiae, ejus potissimum quae in naturae cognitione versatur. P. 55
2. De mundo superiore sive coelo, et partibus ejus, ac sideribus. P. 56
3. De terrae et maris natura ac situ. P. 58
4. De praecipuis quibusque quae cum in orbe tum circa eum existere contingit. P. 60
5. Qui fiat, si mundus ex contrariis constitit principiis, ut non jamdiu dissolutus fuerit. P. 65
6. De Deo, sive causa quae cunctarum rerum vim habet tutricem et continentem. P. 67
7. De Dei nominibus variis. P. 75

LIBRI impressi a R. FOULIS, in Aedibus
Academicis; apud quem etiam prostant
venales.

Libri Graeci, cum versionibus Latinis.

Demetrius Phalereus de elocutione.
Theophrasti Characteres.

Pindarus 2 vol.

Anacreontis et Sapphonis carmina.

Epicteti Enchiridium. Cebetis Tabula, Prodici Her-
cules, et Cleanthis Hymnus.

Aristoteles de poetica.

Xenophontis Hiero.

M. Antoninus, 2 vol.

Sophocles 2 vol.

Plutarchus de superstitione, Xenophontis Socrates et

Aristodemus, Platonis Alcibiades 2dus.

Callimachus.

Aeschylus.

} *Sub prelo*

Libri Latini.

Phaedrus.

Terentius.

Horatius.

Ciceronis de Natura Deorum libri tres.

——— Disputationes Tusculanae.

Juvenalis et Persius.

and the Anti-Slavery Society of America, 1841-1842

22137

.....

